

ÜRÜN GÜVENLİĞİ VE TEKNİK DÜZENLEMELER KANUNU (ÜGTDK) KAPSAMINDA SORUMLU KİŞİLERİN KİM OLDUĞU SORUNU

Dr. Ayşe Nur Merve YAZICI ÇAKMAK *

Öz

Türk hukukunda, hatalı üründen dolayı meydana gelen zararlardan kusursuz sorumluluğa ilişkin, Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu (ÜGTDK) ile düzenleme yapılmıştır. ÜGTDK'da sorumlu kişilerin kimler olduğu, imalatçı kavramından ne anlaşılması gerektiği, buna kısmi ürün imalatçıları ve hammadde üreticilerinin dahil olup olmadığı, yetkili temsilcinin sorumluluğunun bulunup bulunmadığı net olarak açıklanmamış ve bu durumlar doktrinde tartışmaya neden olmuştur. Hatalı Ürün Nedeniyle Sorumluluk Hakkında 85/374/EEC Direktifi ve bunu yürürlükten kaldıran Avrupa Birliği'nin 2024/2853 sayılı Hatalı Ürün Sorumluluğuna ilişkin Direktifi çalışma için özel önem arz etmektedir. Bu Yeni Ürün Sorumluluğu Direktifi incelendiğinde Avrupa Birliği'nde sorumlular çevresinde oldukça farklı düzenlemeler yapıldığı ve zarar görenin karşısına daha fazla sorumlu konulduğu görülmektedir. Bu çalışmada ÜGTDK'ya göre sorumluluğun kime yöneltileceği, olması gereken hukuk açısından sorumluların nasıl düzenlenmesi gerektiği, 2024/2853 sayılı Direktif

* Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Özel Hukuk Bölümü, Medeni Hukuk Ana Bilim Dalı, Tokat, Türkiye | Dr., Tokat Gaziosmanpaşa University, Faculty of Law, Department of Private Law, Civil Law Department, Tokat, Türkiye.

✉ merve.yazici@gop.edu.tr • ORCID 0000-0001-6758-5144.

- ✎ **Atıf Şekli** | Cite As: YAZICI ÇAKMAK, Ayşe Nur Merve, "Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu (ÜGTDK) Kapsamında Sorumlu Kişilerin Kim Olduğu Sorunu", SÜHFD, C. 32, S. 4, 2024, s. 2611-2659.
- ✎ **İntihal** | Plagiarism: Bu makale intihal programında taranmış ve en az iki hakem incelemesinden geçmiştir. | This article has been scanned via a plagiarism software and reviewed by at least two referees.
- ✎ Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır. | This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

doğrultusunda ÜGTDK'da yapılması faydalı olacak değişikliklerin neler olduğu değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler

• Ürün Sorumluluğu • Hatalı Ürün • İmalatçı • Yetkili Temsilci • 2024/2853 Sayılı Hatalı Ürün Sorumluluğuna İlişkin Direktif

THE ISSUE OF WHO ARE THE PERSONS LIABLE UNDER THE PRODUCT SAFETY AND TECHNICAL REGULATIONS LAW (PSTRL)

Abstract

Under Turkish law, the Product Safety and Technical Regulations Law (PSTRL) regulates strict liability for damages arising from defective products. It is not clearly explained who the responsible persons are, what should be understood from the concept of manufacturer, whether partial product manufacturers and raw material producers are included in this concept, and whether the authorized representative is responsible or not, and these situations have caused controversy in the doctrine. Directive 85/374/EEC on Liability for Defective Products and its repealing Directive 2024/2853 of the European Union on Liability for Defective Products are of particular importance for this study. When this New Product Liability Directive is examined, it is seen that quite different arrangements have been made around the responsible parties in the European Union and more responsible parties have been put in front of the injured party. In this study, it is evaluated to whom the liability will be directed according to the PSTRL, how the liable parties should be regulated in terms of the law, and what are the beneficial amendments to be made in the PSTRL in line with Directive No. 2024/2853.

Keywords

• Product Liability • Defective Product • Manufacturer • Authorised Representative • Directive 2024/2853 on Liability for Defective Product

GİRİŞ

Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu'nun (ÜGTDK)¹ kabulüne kadar, hatalı ürünlerden doğan zararlardan imalatçının kusursuz sorumluluğunun hüküm altına alınıp alınmadığı, ürün kavramı, ayıp-hata kavramı, üretici-imalatçı kavramı² doktrinde çokça tartışılan

¹ RG 12.03.2020/31066.

² Bu çalışmada imalatçı kavramı kullanılmakla beraber ilgili yasal düzenlemesinde üretici kavramı kullanılan yerlerde bu kavram tercih edilmiştir.

konulardan olmuştur. 7223 sayılı ÜGTDK ile imalatçının kusursuz sorumluluğu düzenlenmiştir. Ancak doktrinde birçok konu üzerine tartışma devam etmektedir. Bu konulardan birisi olan sorumluların kim olduğu sorunu, Türk hukuku mevzuatında, yapılan düzenlemelerde yeknesaklık sağlanamaması nedeni ile üzerine açıklama yapılmasını zorunlu hale getirmiştir.

Sorumluların kim olduğuna ilişkin ÜGTDK’da imalatçı, yetkili temsilci, ithalatçı, dağıtıcı ve diğer iktisadi işletmecilerin tanımlamaları yapılmış ve yükümlülükleri düzenlenmiştir. İmalatçı için m. 3/1-g’de “ürünü imal ederek veya ürünün tasarımını veya imalatını yaptırarak kendi isim veya ticari markası ile piyasaya arz eden gerçek veya tüzel kişi” tanımlaması yapılmıştır. ÜGTDK m. 6’da imalatçı veya ithalatçının zararı giderme yükümlülüğünün olduğu, birden çok imalatçı veya ithalatçı bulunması halinde bunların müteselsilen sorumlu olduğu düzenlenmiştir. ÜGTDK’nın kabulü ile birlikte zarar görenin, kusuru olmasa dahi nihai ürün imalatçısının sorumluluğuna gidebilmesinin yolu açılmıştır. Ancak ÜGTDK’da imalatçı ifadesinin kullanılması ve kısmi ürün imalatçıları ile hammadde üreticilerine ilişkin düzenlemelere yer verilmemesi doktrinde kusursuz sorumlu olanların çevresine ilişkin tartışmalara neden olmuştur. Bunun yanı sıra Ürün Güvenliği Yönetmeliği’nde üretici kavramı kullanılmış ve m. 4/1-g’de tanımlaması yapılmıştır. Bu tanımlamada imalatçının Türkiye’de yerleşik olup olmamasına ve yetkili temsilcisinin bulunup bulunmamasına göre ithalatçısına veya tedarik zincirinde yer alan iktisadi işletmecisine üretici sıfatının yüklendiği görülmektedir. ÜGTDK’da böyle bir kademelendirme yapılmadığı ancak dağıtıcının sorumluluğunu düzenlerken bilgileri verilecek kişiler arasında yetkili temsilciyi de sayarak, bu kişinin Kanun’a göre sorumluluğunun oluşup oluşmadığı yönünde şüphe oluşturduğu görülmektedir.

Avrupa Topluluğu’nun hem güvenli ürün üretilmesi hem de tüketicilerin korunması için birçok direktif çıkardığı görülmektedir. Bilhassa hatalı ürünlerin sebep olduğu zararlar nedeniyle üreticinin hukuki sorumluluğuna ilişkin 85/374/EEC Direktifi ile kusursuz sorumluluğun temeli atılmıştır. Ancak bu direktifin kırk yıldır uygulandığı, özellikle teknolojiadaki hızlı ilerleme karşısında artık yetersiz kaldığı, bu ve benzeri nedenlerle değişikliğe gidilmesi gerektiği gerekçesiyle Avrupa

Komisyonu tarafından 85/374/EEC Direktifi (Direktif) gözden geçirilmiş³ ve yeni bir Direktif Önerisi sunulmuştur⁴. Avrupa Komisyonu'nun 2022/495 sayılı Hatalı Ürün Sorumluluğuna ilişkin Direktif Önerisi, üzerinde bazı değişiklikler yapılarak Avrupa Parlamentosu tarafından 12 Mart 2024 tarihinde kabul edilmiştir⁵. Avrupa Konseyi'nin onayı ile birlikte 2024/2853 sayılı Yeni Ürün Sorumluluğu Direktifi 18 Kasım 2024 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanmış ve takip eden 20. günde yürürlüğe girmiştir⁶. ÜGTDK'daki bazı karışıklık ve belirsizlikler giderilirken bu Direktif önemli bir imkân sağlayacaktır. 2024/2853 sayılı Hatalı Ürün Sorumluluğuna ilişkin Direktif'te hem daha önce sorumluluğu olmayan kişilerin sorumluluğu düzenlenmekte hem de daha önce sorumluluğu bulunan kişilerin sorumluluk kapsamı genişletilmekte ve değiştirilmektedir.

Türk hukukunda ÜGTDK m. 24'e dayanılarak 11.03.2021 tarihli Resmî Gazete'de Genel Ürün Güvenliği Yönetmeliği (GÜGY) yayımlanmıştır⁷. ÜGTDK ve GÜGY incelendiğinde, düzenlemelerin isimlerinden de anlaşıldığı üzere, ürün güvenliği üzerine düzenlemeler olduğu görülmektedir. Ancak ÜGTDK m. 6 ile hatalı üründen meydana gelen zararlardan sorumluluğa ilişkin de düzenleme yapmıştır. Bu maddenin gerekçesinde 85/374/EEC direktifine dayanıldığı belirtilmektedir. Türk hukukunda ÜGTDK ile, iki ayrı konuda düzenlenen direktiflere uyumlu düzenlemeler yapılmaya çalışılmıştır. Ancak ÜGTDK ile birden çok direktifin aynı Kanun ile iç hukuka aktarılmaya çalışılması beraberinde bazı tartışmaları getirmiştir. ÜGTDK'nun yürürlüğe girişi ile birlikte görülmektedir ki sözleşmeden doğan sorumluluk-sözleşme dışı kusursuz

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=SWD%3A2018%3A157%3AFIN> (Erişim Tarihi: 12.05.2024).

⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CLEX%3A52022PC0495&qid=1728563037874> (Erişim Tarihi: 18.05.2024).

⁵ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2024-03-12_EN.html (Erişim Tarihi: 12.06.2024). Parlamento tarafından üzerinde değişiklik yapılarak kabul edilen metin, çalışmada 'Yasama Kararı' olarak anılacaktır.

⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32024L2853> (Erişim Tarihi: 28.11.2024).

⁷ RG 11.03.2021/31420.

sorumluluk ayrımı yapılırken özel hukuk sorumluluğu-kamu hukuku sorumluluğu ayrımı göz ardı edilmekte ve Türk hukuku için yeni tartışılabilir konular meydana gelmektedir.

Kanun, Yönetmelik ve ilgili AB direktiflerindeki imalatçı düzenlemelerinin incelenmesi, ÜGTDK'da imalatçı kavramıyla neyin ifade edildiğinin, kısmi ürün imalatçıları ve hammadde üreticilerinin kapsama alınıp alınmadığının, yetkili temsilcinin sorumluluğunun söz konusu olup olmayacağına tespit edilmesinde yol gösterici olacaktır. Çalışmanın birinci bölümünde ÜGTDK ve GÜGY'de hatalı üründen meydana gelen zarardan sorumlu tutulan kişilerden ne anlaşılması gerektiği ve kimlerin kapsama dahil olduğu değerlendirilmektedir. İkinci bölümünde bu yasal düzenlemelerin dayanağını oluşturan Hatalı Ürün Nedeniyle Sorumluluk Hakkında 85/374/EEC Avrupa Birliği Direktifi (eski Ürün Sorumluluğu Direktifi) ve yeni 2024/2853 sayılı Hatalı Ürün Sorumluluğuna ilişkin Direktif'ne göre sorumlu kişilerin çevresi ele alınmaktadır. Üçüncü bölümünde kavram karmaşasının temel sebepleri ve Avrupa Birliği mevzuatına uyum amacı incelenmektedir. Sonuç olarak ÜGTDK'ya göre sorumlu kişilerin çevresi ve 2024/2853 sayılı Hatalı Ürün Sorumluluğuna ilişkin Direktif de dikkate alınarak olması gereken hukuk açısından nasıl bir düzenleme olması gerektiği değerlendirilmektedir.

I. ÜRÜN GÜVENLİĞİ VE TEKNİK DÜZENLEMELER KANUNU'NA VE GENEL ÜRÜN GÜVENLİĞİ YÖNETMELİĞİNE GÖRE SORUMLU KİŞİLERİN ÇEVRESİ

A. 7223 sayılı Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu'na Göre Sorumlu Kişilerin Çevresi

1. İmalatçı ve İmalatçı Sayılanlar

Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu⁸ 12.03.2021 tarihinde yürürlüğe girmiş ve bu düzenleme ile açık bir biçimde Türk hukukunda imalatçının kusursuz sorumluluğu düzenlenmiştir. Kanun'da imalatçı, yetkili temsilci, ithalatçı ve bazı durumlarda dağıtıcının yükümlülüklerine ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. ÜGTDK m. 3/1-g bendinde imalatçı "Ürünü imal ederek veya ürünün tasarımını veya imalatını

⁸ RG 12.03.2020/31066.

yaptırarak kendi isim veya ticari markası ile piyasaya arz eden gerçek veya tüzel kişi” olarak tanımlanmaktadır. Kanun’da üretici yerine imalatçı kavramının kullanıldığı görülmektedir. Türk hukukunda önceki düzenlemelerde üretici kavramı kullanılmıştır⁹. Üretici kavramı imalatçı kavramını da içine alan geniş bir kavramdır. Üretim, imalat kavramının yanı sıra tarımsal ve hayvansal üretimi veya hammadde üretimini de kapsayan bir kavramdır¹⁰. Bu durum tarımsal ve hayvansal üretimden ve hammadde üretiminden kaynaklı hatalı ürünün kullanımı sonucu meydana gelecek zararın tazmininin ürün sorumluluğu kapsamında olmaması sonucunu doğurur¹¹. Doktrinde ÜGTDK’da üretici kavramı yerine imalatçı kavramı kullanılması eleştirilmekte¹², üretici kavramının kullanılmasının gerekliliği dile getirilmektedir¹³. Kanun’da ürün tanımı oldukça geniş verilmişken üretici yerine imalatçı kavramının kullanılması isabetli olmamıştır¹⁴. Kanaatimizce bu kullanım nedeniyle, Kanun kapsamına alınan hatalı

⁹ Üreticinin sorumluluğuna ilişkin ilk düzenlemeler 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun (RG 08.03.1995/22221) ile olmuştur. Bu Kanun’da m. 3/h’de “*imalatçı-üretici*” kavramı tanımlanmış ve mal üretkenler ifadesi ile üretim kavramı üzerine düzenleme yapılmıştır. 7.11.2013 tarihli ve 6502 sayılı TKHK’nın (RG 07.11.2013/28835) 86. maddesi ile 4077 sayılı Kanun yürürlükten kaldırılmıştır. Bu Kanun’da m. 3/o’da “*üretici*” kavramı tanımlanmış ve yine üretim kavramı üzerinden düzenleme yapılmıştır. 4703 sayılı Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun (RG 11.07.2001/24459) m. 3’te “*üretici*” kavramı tanımlanmış ve ürünü üreten, imal eden şekilde ayrı ayrı kavramlar kullanıldığı görülmüştür.

¹⁰ **KIRCA**, Çiğdem, Ürün Sorumluluğu, Ankara 2007, s. 203.

¹¹ **AYDOS**, Oğuz Sadık, Ürün Sorumluluğu, Ankara 2009, s. 94 dp. 416; **ÜNAL**, Akın/ **KALKAN**, Arif, “Türk Hukukunda Ürün Sorumluluğu Üzerine Olan ve Olması Gereken Hukuka Dair Genel Düşünceler”, TAAD, sy 39 (2019), s. 71-72; **ÇELT**, Damla Özden, “Ürün Sorumluluğunda Yaşanan Güncel Gelişme: 7223 Sayılı Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu”, Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 7, sy 1 (2021), s. 100.

¹² **KANIŞLI**, Erhan, “Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu (ÜGTDK) Uyarınca Üreticinin Sorumluluğu”, İstanbul Hukuk Mecmuası 78, sy 3 (2020), s. 1426; **ÜNAL/KALKAN**, s. 72; **AKÇURA KARAMAN** Tuba, *Üreticinin Ayıplı Ürününün Sebep Olduğu Zararlar Nedeniyle Üçüncü Kişilere Karşı Sorumluluğu* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2008), 31; **Kırca**, Ürün Sorumluluğu, 203; **KURT**, Leyla Müjde, “Avrupa Birliği Ürün Sorumluluğu Direktifi ve Yeni Direktif Önerisi Işığında Türk Hukukunda Ürün Sorumluluğunda Sorumlu Kişilerin Belirlenmesi”, Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi 22, sy 2 (2023), s. 363.

¹³ **SİRMEN**, A. Lâle, “Prof. Dr. Lâle Sirmen Röportajı”, Tüze Hukuk Dergisi, sy 9 (2022), s. 12; **KANIŞLI**, s. 1426; **KURT**, s. 364.

¹⁴ Aynı yönde bkz. **ÜNAL/KALKAN**, s. 72; **ÇELT**, s. 100.

ürünün, imal edilen bir ürün olduğu sonucuna varılabilir¹⁵. Doktrinde ÜGTDK'da imalatçı kavramının kullanılmasının bilinçli bir tercih olmadığı yönünde görüşler de dile getirilmektedir¹⁶. 85/374/EEC Direktif'inde üretici kavramı kullanılırken 2024/2853 sayılı Hatalı Ürün Sorumluluğuna ilişkin Direktif'te imalatçı (manufacturer) kavramı kullanılmıştır¹⁷. Direktif'in gerekçesinde, imalatçı kavramının, Avrupa Birliği'nin ürün güvenliği düzenlemeleriyle uyumlu hale getirilmesi amacıyla kullanıldığı belirtilmiştir¹⁸. Kanaatimizce Avrupa Birliği düzenlemelerindeki yeknesak imalatçı kavramının kullanımı ile birlikte zamanla üst kavram olarak imalatçı kavramının kullanılması mümkün olabilir.

Kanun düzenlemesinde iki tür imalatçı olduğu görülmektedir. Birincisi gerçek imalatçıdır. Gerçek imalatçı, kendi sorumluluğunda ve kendi hesabına ürünü imal eden kişi olarak tanımlanabilir¹⁹. İkincisi imalatçı sayılanlardır. ÜGTDK'da sorumlu kişiler incelenirken imalatçı olanlar yanında bir de imalatçı sayılanlar bulunmaktadır. İmalatçı sayılanlar ÜGTDK m. 3/1-g bendinde, ürünü tasarlayarak veya ürünün imalatını yaptırarak kendi isim veya ticari markası ile piyasaya arz edenler olarak düzenlenmiştir. Bir başka deyişle imalatçı sayılacak kişiler için ürünün tasarım veya ürünün imalatının kendisi tarafından yahut başkası tarafından yapılmış olup olmadığı bağlı olarak bir ayrıma gidildiği

¹⁵ Bir görüş üretici ve imalatçı kavramının farklı olduğunu Kanun'da imalatçı kavramının kullanılması nedeniyle tarım ürünlerinin Kanun'un kapsamında olmadığını savunmaktadır. **KESER**, Yıldırım, Ürün Sorumluluğu Ankara 2021, s. 81. Başka bir görüş, ürün tanımının genişliğinden yola çıkarak tarım ürünlerinin de ÜGTDK kapsamında olduğunu savunmaktadır. **AYDOĞDU**, Murat/**KAHVECİ** Nalan, Tüketici Hukuku Dersleri, Ankara 2021, s. 135.

¹⁶ **KURT**, s. 363.

¹⁷ Ancak Avrupa Parlamentosu Yasama Kararı'nda ürün kavramının tanımlamasına hammadde eklemesi yapılmıştır.

¹⁸ 93/465/EEC sayılı Konsey Kararı'nı yürürlükten kaldıran ve ürünlerin pazarlanması için ortak bir çerçeveye ilişkin 9 Temmuz 2008 tarihli 768/2008/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Kararı tanımları dikkate alınmıştır. 2024/2853 sayılı Ürün Sorumluluğu Direktifi (11) no.lu gerekçe: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52022PC0495&qid=1728563037874>. (Erişim Tarihi: 20.11.2024).

¹⁹ **WAGNER**, Gerhard, "Gesetz über die Haftung für fehlerhafte Produkte (Produkthaftungsgesetz – ProdHaftG)", içinde Münchener Kommentar zum BGB, 8. Auflage, München 2020, § 4 Rn. 3.

görülmektedir²⁰. Ayrıca m. 11’de ürünü kendi isim veya markası altında piyasaya arz eden ithalatçı veya dağıtıcıların da imalatçı olarak sorumlu olduğu ifadesi yer almıştır.

Kanun’da ürünün tasarım veya imalatını başkasına yaptırması şartıyla, bir ürünü kendi isim veya markası ile piyasaya arz edenler imalatçı sayılmaktadır²¹. Doktrinde bir görüş, 85/374 sayılı Ürün Sorumluluğu Direktifi’ne uygun yorum yapılarak, ürünün tasarım veya imalatını yaptırma zorunluluğu olmaksızın kendi isim veya ticari markası ile piyasaya arz edenlerin sorumlu olması gerektiğini savunmaktadır²². Bir başka görüş ise ürünün üzerine kendi isim veya ticari markasını koyan kişilerin, ürünün imalatının veya tasarımını yaptırdığı yönünde bir karine kabul edilmesinin uygun olacağını belirtmektedir²³. Kanaatimizce ÜGTDK’da değişikliğe gidilmeli ve ürünün tasarım veya imalatını yaptırma şartı aranmaksızın ürünü kendi isim veya markası ile piyasaya arz edenler imalatçı sayılmalıdır. Hatta ürünü imal ettiren veya tasarlatan kişinin de ayrıca sorumluluğundan söz edilebilmelidir²⁴.

Kanun’daki “*imalatını yaptırarak*” ifadesinin sonucunda akıllara, ürünü kendi isim veya ticari markası ile piyasaya arz edenler ile birlikte ürünün imalatını yapanların da sorumlu olup olmayacağı sorusu gelmektedir. Kanaatimizce ürünü imal eden kişi ile birlikte ürüne kendi isim veya ticari markasını koyup piyasaya arz eden kişiler müteselsil olarak sorumlu olmalıdır²⁵. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus

²⁰ ATAMER, Yeşim M./ KURTULAN GÜNER, Gökçe, “Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu ile İmalatçının Sorumluluğu Konusu Türk Hukuku Açısından Çözölmüş müdür?”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, sy 70 (2) (2021), s. 549; KANIŞLI, s. 1427; ÇELT, s. 99.

²¹ 2019/1020 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü’nde de aynı ifadenin kullanıldığı görölmektedir.

²² Aynı yönde bkz. ATAMER/KURTULAN GÜNER, s. 548.

²³ İNCEOĞLU, M. Murat, “Ürün Sorumluluğunda Sorumlular”, içinde Ürün Sorumluluğu, Sorumluluk Hukuku Konferansları-I, ed. ATAMER, Yeşim M./BAYSAL Başak, İstanbul 2022, s. 84; KURT, s. 373.

²⁴ Direktif m. 4 (10)’da imalatçı tanımında ürünü imal ettiren veya tasarlatan, ürünü kendi isim veya markası ile piyasaya arz eden kişilerden ayrı sayılmıştır.

²⁵ ATAMER/KURTULAN GÜNER, s. 549; İNCEOĞLU, s. 85; KURT, s. 374. Gerçek üreticinin tespit edilememiş olmasının görünüşte üreticinin sorumluluğuna bir etkisi yoktur

imalatçı olarak kimin görüldüğüdür. Kanun hükmünde kendisini “*imalatçı gibi gösterme*” şartı da öngörülmemektedir²⁶. Genel Ürün Güvenliği Yönetmeliği m. 4/1-ğ’de üretici kavramı açıklanırken “...ürüne kendi ismini, ticari markasını veya herhangi bir ayırt edici işareti koyarak kendisini imalatçı olarak sunan...” ifadesi kullanılmıştır. Yönetmelik ile Kanun’dan farklı düzenleme yapıldığı görülmektedir. 2024/2853 sayılı Hatalı Ürün Sorumluluğuna İlişkin Direktif m. 4 (10)’a göre “*kendisini imalatçı olarak tanıtmama*” şartı (Avrupa Parlamentosu Yasama Kararı’yla Komisyon Önerisi’ne eklenmiştir) aranmaktadır. ÜGTDK’ya da bu şartın eklenmesi daha yerinde olacaktır. Kanaatimizce bu şartın arandığı versiyonda, ürüne isim veya ticari markasını koyan kişinin yanı sıra başka bir kişinin imalatçı olduğu görüntüsü var ise bu durumda kendisini imalatçı gibi göstermediği için bu kişinin imalatçı gibi sorumluluğu söz konusu olmamaktadır. Örneğin; bir ürünün üzerinde ancak kenarda ve küçük bir şekilde, tarafların aralarındaki bir anlaşma sonucunda (A)’nın amblemi yer almakta, ürünün üzerinde ise büyük bir şekilde imalatçı (B)’nin markası yer almaktadır. Burada kendisini imalatçı gibi gösterme amacı olmayan (A)’nın, sırf ürün üzerinde ona ait bir ayırt edici işaretinin veya markasının bulunması nedeniyle sorumluluğundan söz edilmemelidir. Bu nedenle kendisini imalatçı gibi gösterme şartı imalatçı sayılmak için bulunması gereken bir şarttır.

2. Kısmi Ürün İmalatçıları ve Hammaddede Üreticileri

Kısmi ürün imalatçısı, nihai ürünle veya bu ürünün bir parçasıyla bir bütünlük içinde bir araya gelen ve bu ürünün (bütünleyici) bir parçası olan taşınır malın imalatçısıdır²⁷. Bu kişi ürettiği parçaların hatasız olmasından sorumludur²⁸. Kısmi ürün, bir nihai malın üretiminde kullanılan, onun bir parçasını oluşturan ürünlerdir. Kısmi ürün, tüketici tarafından doğrudan kullanım için tasarlanmayan, başka bir ürüne kurulum için

---

HESS, Hans-Joachim, *Produktehaftpflichtgesetz (PrHG) Bundesgesetz über die Produktheftpflicht vom 18. Juni 1993, 3. überarbeitete und ergänzte Auflage*, Bern 2016, § Rn. 74.

²⁶ Bu durumun risk dağılımı ve ürün sorumluluğunun koruma amacı bakımından yerindeliğinin tartışılır olduğu görüşü için bkz. KANIŞLI, s. 1428.

²⁷ KIRCA, s. 208.

²⁸ WAGNER, § 4 Rn. 13; TASCHNER, Claudius/FRIETSCH Edwin, *Produkthaftungsgesetz und EG-Produkt-haftungsrichtlinie Kommentar*, 2. Auflage, München 1990, § 4 Rn. 38.

tasarlanmış ürünlerdir²⁹. Ancak somut olayın özelliğine göre bir ürün nihai ürün olarak adlandırılabilceği gibi, kısmi ürün olarak da adlandırılabilir. Kullanım veya tüketime hazır bir nihai ürün, bir başka ürünün yapımında kullanılır veya bütünleyici parça olarak takılır, birleştirilirse kısmi ürün haline gelir³⁰. Ürün tamamlanarak piyasaya sürüldükten sonra parça değişikliği nedeniyle takılan veya birleştirilen ürün artık kısmi ürün değil, nihai ürün olarak değerlendirilmelidir³¹. Kısmi ürünlerin piyasaya sürülme anının dikkate alınmasında nihai ürünün piyasaya sürüldüğü an değil, tedarik edilen parçaların nihai imalatçıya teslim edildiği an dikkate alınır³².

İmalatçı tanımlamasında, kısmi ürün imalatçılarından ve hammadde üreticilerinden söz edilmemiştir. Türk hukukunda ÜGTDK öncesi bazı düzenlemeler incelendiğinde ürün güvenliğine ilişkin düzenlemelerde kısmi ürün imalatçıları ve hammadde üreticileri özel olarak belirtilmezken³³ üreticinin sorumluluğuna ilişkin düzenlemelerde özel olarak belirtildiği görülmektedir³⁴. Doktrinde ÜGTDK'da bu kişilerin kapsama dahil olup olmadığı yönünde tartışma mevcuttur. İlk görüş hammadde üreticilerinin ve kısmi ürün imalatçılarının kapsama dahil olduğunu

²⁹ **KATZENMEIER**, Christian, "Gesetz über die Haftung für fehlerhafte Produkte (Produkthaftungsgesetz – ProdHaftG)", içinde Schuldrecht: §§ 662-853, ProdHaftG, ed. **DAU-NER-LIEB**, Barbara/ **LANGEN**, Werner, 3. Auflage, Baden-Baden 2016, § 4 Rn. 3.

³⁰ Yani kısmi ürün piyasada nihai ürün olarak da bulunabilir: **FELLMANN**, Walter/ **VON BÜREN-VON**, Gabrielle Moos, Grundriss der Produktheftpflicht, Bern 1993, Rn. 51.

³¹ **HAVUTÇU**, Ayşe, Türk Hukukunda Örtülü Bir Boşluk: Üreticinin Sorumluluğu, Ankara 2005, s. 90.

³² **WAGNER**, § 4 Rn. 31.

³³ 4703 sayılı Ürünlerle İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun'da özel olarak kısmi ürün imalatçıları ve hammadde üreticileri belirtilmemiştir.

³⁴ 4077 sayılı TKHK m. 3/h'de ve 6502 sayılı TKHK m. 3/o'da, Ayıplı Malların Neden Olduğu Zararlardan Sorumluluk Hakkında Yönetmelik (RG 13.06.2003/25137) m. 4/d'de üretici kavramının içinde malların hammaddelerini veya ara mallarını üretenler özel olarak belirtilmiştir.

savunmaktadır³⁵. Bu görüşe göre m. 6 hükmünün amacı dikkate alınmalı³⁶ ve buna göre hüküm 85/374 sayılı Direktif'e uygun yorumlanmalıdır. Bu görüşü savunan bazı yazarlar ÜGTDK m. 6'nın gerekçesindeki "Söz konusu düzenleme AB'nin üye devletlerin ürün sorumluluğuna ilişkin 25 Temmuz 1985 tarihli ve 85/374/EEC sayılı Konsey Direktifi doğrultusunda hazırlanmaktadır" ifadesini esas almaktadır³⁷. Kanun koyucu, ÜGTDK m. 6 hükmünde 85/374/EEC ile düzenlenmiş olan imalatçının sözleşme dışı kusursuz sorumluluğunu iç hukuka aktarmıştır. Ancak m. 6 ile bu aktarım yapılırken Kanun'un diğer maddelerinde Direktif'te düzenlenmiş olan bu sorumluluğun konusu, kapsamı, sorumluları, sorumluluktan kurtuluş sebepleri gibi hususlarda ve buna ek olarak tanımlarda Direktif'ten farklı düzenlemeler yapılmıştır. Örneğin; ÜGTDK'da ürün kavramı tanımlanırken Direktif'ten daha geniş bir tanımlama yapılmış, sorumlu olacak kişilerden ithalatçı ve imalatçının Direktif'in aksine birlikte değil ayrı ayrı sorumluluğu öngörülmüş, kurtuluş sebebi olarak bilim ve tekniğin mevcut durumuna göre hatanın tespit edilememesi ve kısmi ürün imalatçısının sorumluluktan kurtulabilmesi durumu sayılmamış, mala gelen zararlar için bir alt eşik veya mala ilişkin bir sınıflandırma öngörmemiş ve çalışmanın da konusu olan imalatçı kavramının tanımında ve benzer birçok hususta ayrışmaya gidilmiştir. ÜGTDK m. 6 hükmünün amacı 85/374/EEC sayılı Konsey Direktifi'ne uyum sağlamak iken Kanun'un amacı ÜGTDK'nın genel gerekçesi incelendiğinde 4703 sayılı Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun'un yerine AB mevzuatındaki yeniliklerin iç hukuka aktarılması, ürün güvenliği, piyasa denetim ve gözetimi konularında AB mevzuatına uyum sağlanması olduğu görülmektedir. Bu nedenle hükümlerden ne anlaşılacağına ilişkin yorum yapılırken bulunduğu kanunun amacı göz

³⁵ KANIŞLI, s. 1427; ATAMER/KURTULAN GÜNER, s. 548; ORAL, Tuğçe, "Kahramanmaraş Depremlerinin Yarattığı Zararların Gideriminde Alternatif Bir Öneri: Taşınmazların Verdiği Zararların Ürün Sorumluluğu Kapsamında Tazmini", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 72, sy 1 (2023), s. 133; karş. KARA, İlhan, İmalatçının Ürün Sorumluluğu, Ankara 2021, s. 270; benzer yönde bkz. OĞUZER, Pelin, Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda Üreticinin Sorumluluktan Kurtuluş Sebepleri, İstanbul 2020, s. 99.

³⁶ ÜGTDK m. 6 ile "Ürünün, bir kişiye veya bir mala zarar vermesi halinde, bu ürünün imalatçısı veya ithalatçısı zararı gidermekle yükümlüdür" düzenlemesi getirilmiştir.

³⁷ KANIŞLI, s. 1427.

ardı edilmemelidir. Özellikle kusursuz sorumluluk düzenlemesinin yapıldığı bu hüküm için sorumluları ve sorumluluğun sınırlarını belirlemek özel önem arz etmektedir.

Hammadde üreticilerinin ve kısmi ürün imalatçılarının kapsama dahil olduğunu savunan yazarların bazıları, m. 6/3 hükmündeki *“birden fazla imalatçı veya ithalatçının sorumlu olması halinde bunlar müteselsil sorumlu tutulurlar”* ibaresini görüşlerine destek olarak sunmuştur³⁸. Ancak kanaatimizce birden fazla imalatçının sorumlu olacağına öngörülmesinin nedeni, Kanun’un bazı hallerde imalatçı dışındaki kişilerin de imalatçı sayılacağını belirtmesinden kaynaklı olabilir. Örneğin; ÜGTDK m. 11’e göre ürünün teknik düzenlemesine veya genel ürün güvenliği mevzuatına uygunluğunu etkileyecek şekilde ürünü değiştiren ithalatçı ve dağıtıcıların imalatçı olarak sorumlu olacağı düzenlenmiştir. Bu durumda imalatçının yanı sıra bu kişiler de imalatçı olarak sorumlu tutulacak ve birden fazla imalatçının sorumluluğundan söz edilebilecektir.

Bazı yazarlar piyasada bulundurma kavramının tanımında *“kullanım için piyasaya sağlama”* ifadesinin imalat zincirini de kapsadığı ve bunun sonucunda hammadde ve kısmi ürün imalatçılarının da kapsama dahil edildiği yönünde görüş bildirmektedir³⁹. ÜGTDK m. 2’nin gerekçesinde bir ürünün piyasada bulundurulmasından anlaşılması gerekenin ürünün piyasaya arzından başlayıp kullanıcının eline geçtiği ana kadarki süreç olduğu belirtilmektedir. Ayrıca henüz piyasaya arz edilmemiş olmasına rağmen imalat süreci sona eren başka bir imalat sürecine ihtiyaç duymayan ürünlerin de piyasaya arz edilmesi hedeflenen ürünler olarak kapsama dahil olduğu ifade edilmiştir. Bir diğer ifade ile imalat süreci sona ermemiş veya yeni bir imalat süreci gerektiren ürünler Kanun’un kapsamı dışında bırakılmıştır. Kanun koyucunun imalat süreci tamamlanmış ürünleri dikkate alarak düzenleme yaptığı görülmektedir.

³⁸ KANIŞLI, s. 1427; ORAL, s. 133. Ürün kavramının geniş kapsamından yola çıkılarak imalatçı kavramının da geniş yorumlanması gerektiği ve nihai ürünün ana unsurlarından birini üreten veya ürünün parçalarından birinin üretilmesinde etkili olan kişilerin de imalatçı kapsamına alınması gerektiği yönünde bkz. KARA, s. 269.

³⁹ ORAL, s. 133.

Kısmi ürün imalatçılarının ve hammadde üreticilerinin Kanun kapsamına dahil olduğunu savunan bazı yazarlar imalatçının kim olduğunu tespititte kanunların ürün tanımlarının yol gösterici olduğunu belirtmektedir. ÜGTDK'da ürün tanımı *"her türlü madde, müstahzar veya eşyayı"* ifade eder şekilde oldukça geniş tanımlanmıştır. Buna dayanarak hammadde ve kısmi ürünlerin de ürün kapsamında olduğu ve bu ürünlerin imalatçılarının da sorumluluğunun söz konusu olduğu savunulmaktadır⁴⁰. Ayrıca bu görüşe göre, ürünün son kullanıcı tarafından kullanılmaya elverişli olmasının veya piyasaya arz edilmiş olmasının aranmaması nedeniyle, hammaddenin veya kısmi ürünün üst piyasaya arzı hammadde ve kısmi ürün imalatçılarının sorumluluklarını doğurur. Bu geniş ürün tanımının, henüz nihai ürünü meydana getirmemiş hammadde ve kısmi ürünleri de içerisinde bulundurduğuna şüphe yoktur. Ancak hem Kanun'da imalatçı kavramı kullanılmakta hem de yukarıda belirtildiği gibi ÜGTDK m. 2'nin gerekçesinde kanunun kapsamına imalat sürecini tamamlanmış ürünler alınmaktadır. Bir başka deyişle gerekçede henüz piyasaya arz edilmemiş, arz edilmesi hedeflenen ürünler için, başka bir imalat işlemine gerek olmayan ürünler olması aranmaktadır. Buna ek olarak Kanun'a dayanılarak çıkarılan Genel Ürün Güvenliği Yönetmeliği'nde ürüne ilişkin daha ayrıntılı olarak *"tüketicilerin kullanımı için amaçlanan veya tüketicilerin kullanımı için amaçlanmamış olsa dahi makul ölçüde öngörülebilir koşullarda tüketiciler tarafından kullanılması muhtemel olan, gerek ticari faaliyetler sonucunda gerekse başka yollarla tedarik edilen veya kullanıma sunulan, yeni, kullanılmış veya ıslah edilmiş her türlü madde, müstahzar veya eşyayı"* ifade eder şekilde tanımlama yapılmıştır. Bu tanım ile kullanıma elverişlilik vurgusu yapılmış ve Kanun ile yapılan geniş tanımlamanın kapsamında daraltma yoluna gidilmiştir.

⁴⁰ POLAT, Cemre, "Türk ve Avrupa Birliği Hukukunda Ürün Sorumluluğu", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 70, sy 4 (2022), s. 1009-10; POLAT, Cemre, Sözleşme Dışı Sorumluluk Hukukunda Otonom Sistemler, Ankara 2022, s. 230 vd.; KURT, s. 367; AYDOĞDU/KAHVECİ, s. 135.

Bir başka görüş ise Kanun bağlamında hammadde üreticilerinin ve kısmi ürün imalatçılarının kapsama dahil olmadığını savunmaktadır⁴¹. Bu görüşteki bazı yazarlara göre⁴² hükümde kanun koyucu yalnızca ürünü imal eden kişi kavramını kullanmıştır. Ayrıca ÜGTDK m. 21 ile sorumluluktan kurtuluş halleri arasında kısmi ürün ve hammadde üreticisinin sorumluluktan kurtuluşuna yer verilmemektedir⁴³. Bu nedenle Kanun hükmü ile bu kişilerin sorumlu tutulmak istenmediği söylenebilir. Ayrıca bazı yazarlar Kanun ile kusursuz sorumluluk halinin düzenlendiğini ve bu sorumluluğun yorum yoluyla genişletilmesinin mümkün olmadığını belirtmektedir⁴⁴. Bu düzenleme ile sorumlular çevresi daraltılmakta ve bu durum zarar görenin mağduriyeti ile sonuçlanabilmektedir. Üretici çevresinin geniş tutulması tüketiciyi korumak açısından daha elverişlidir⁴⁵. Hatalı ürün nedeniyle meydana gelen zarardan dolayı yalnızca nihai ürün imalatçısına gidilmesi bazı durumlarda zarar görenin mağduriyetine sebep olabilmektedir. Örneğin; nihai ürün imalatçısının küçük bir işletme olmasına karşın hammadde üreticisi veya kısmi ürün imalatçısının büyük bir işletme olması halinde zarar görenin zararı için bu kişilerin tümüne gidebilmesi, hakkaniyete daha uygun sonuçlar meydana getirecektir⁴⁶.

Kanaatimizce kanunda imal edilen ürün ve imalatçı kavramlarının kullanılması, sorumluluktan kurtuluş sebepleri arasında kısmi ürün imalatçıların kurtuluş sebebine yer verilmemesi ve m. 2 gerekçesi ile birlikte Kanun'un bütünündeki düzenlemeler incelendiğinde, nihai ürün imalatçısı yanında hammadde ve kısmi ürün imalatçıların sorumluluğuna

⁴¹ OKUR, Sinan, Otonom Araçlarda Sözleşme Dışı Hukuki Sorumluluk, Ankara 2021, s. 316; SİRMEN, A. Lâle, "Ürün Sorumluluğu", içinde Sorumluluk Hukuku Sempozyumu Bildirileri Kitabı (Tam Metinler)23-24 Haziran 2022., ed. ÖĞÜZ, Tufan/ÖZ, Kerem, İstanbul 2022, s. 83.

⁴² OKUR, s. 316.

⁴³ Aynı yönde bkz. OKUR, s. 317 vd. YAZICI, Ayşe Nur Merve, Otonom Araçların Sebep Olduğu Zararlardan Üreticinin Kusursuz Sorumluluğu, Ankara 2023, s. 234.

⁴⁴ SİRMEN, "Ürün Sorumluluğu", s. 83 dp. 45.

⁴⁵ ZEVKLİLER Aydın/AYDOĞDU, Murat, Tüketicinin Korunması Hukuku, 3. Baskı, Ankara 2004, s. 87-88.

⁴⁶ FÖRSTER, Christian, "ProdHaftG", içinde BeckOK BGB, ed. HAU, Wolfgang/POSECK, Roman, 61. Auflage München 2022, § 4, n. 12; HESS, Art. 2 n.68.

ÜGTDK kapsamında gidilemeyecektir. 85/374/EEC sayılı Direktif'te açıkça kısmi ürün imalatçıları ve hammadde üreticileri sayılmıştı. 2024/2853 sayılı Hatalı Ürün Sorumluluğuna ilişkin Direktif'te de iktisadi işletmeciler arasında bir ürün veya bileşen/kısmi ürün imalatçıları açık bir şekilde sayılmış ve kısmi ürün imalatçılarının sorumluluktan kurtuluşuna ilişkin düzenlemeye yer verilmiş, hammadde üreticileri özel olarak sayılmamasına rağmen ürün tanımına "hammadde" eklenmiştir. Bu bağlamda, ÜGTDK'da benzer bir düzenleme olmadığı sürece, kısmi ürün imalatçıları ve hammadde üreticilerinin sorumluluğu hakkında yorum yapmanın zor olduğu kanaatindeyiz.

3. Yetkili Temsilci

ÜGTDK'da açıkça yetkili temsilcinin sorumluluğuna ilişkin düzenleme yapılmamıştır. ÜGTDK m. 3/1-t'de yetkili temsilci "*İmalatçının bu Kanun ve ilgili diğer mevzuat kapsamındaki bazı yükümlülüklerini onun adına yerine getirmek üzere imalatçı tarafından yazılı şekilde görevlendirilen Türkiye'de yerleşik gerçek veya tüzel kişi*" olarak tanımlanmıştır. Yetkili temsilci, özellikle Türkiye'de üretilmemiş ve ithalatçısı da bulunmayan doğrudan Türkiye dışındaki bir imalatçıdan satın alınan hatalı ürünlerde muhatap bulabilmek adına düzenlenmiştir. Yetkili temsilcinin yükümlülüklerine ilişkin ÜGTDK m. 8'de düzenleme yapılmış ve ÜGTDK m. 3/1-f'de yetkili temsilci iktisadi işletmeciler arasında sayılmış ve m. 11'de imalatçı, yetkili temsilci ve ithalatçının tespit edilememesi halinde, dağıtıcının sorumluluğundan bahsedilmiştir⁴⁷. ÜGTDK'da açıkça yetkili temsilcinin sorumluluğuna ilişkin düzenleme yapılmamıştır. Bu nedenle, yetkili temsilcinin sorumlu olup olmadığına ilişkin doktrinde farklı görüşler mevcuttur. Bir görüşe göre 85/374/EEC sayılı Ürün Sorumluluğu Direktifi'ne uygun olarak yorum yapılmalıdır. Bu direktifte yetkili temsilci sorumlular arasında yer almadığı için ÜGTDK'ya göre de sorumluluk söz konusu değildir⁴⁸. Bir başka görüşe göre yetkili temsilci dağıtıcı gibi üretim faaliyetine dahil olmayan bir kişidir. Bu nedenle yetkili temsilcinin, dağıtıcı gibi imalatçı veya ithalatçının isim ve irtibat bilgilerini zarar görene

⁴⁷ Yetkili temsilcinin tazminat sorumlusu olup olmadığına açık olmadığı yönünde bkz. KURT, s. 387.

⁴⁸ HAVUTÇU, Ayşe, Üreticinin Sorumluluğunda Sorumluluğun Süjesi, İstanbul 2022, s. 22.

bildirerek sorumluluktan kurtulabileceği tali bir sorumluluğu olduğu söylenebilir⁴⁹. Bir başka görüşe göre ise yetkili temsilci asli sorumlu olan kişiler arasındadır⁵⁰.

ÜGTDK m. 6'da "*imalatçı veya ithalatçının*" sorumlu olduğu belirtilmekte ve yetkili temsilciden söz edilmemektedir. Ancak bu Kanun'a dayanılarak çıkarılan GÜGY'de üreticinin, kademeli olarak Türkiye'de yerleşik bir imalatçı varsa bu kişi, olmaması halinde varsa yetkili temsilcisi bunun da bulunmaması halinde ithalatçısı olduğu belirtilmektedir. Doktrinde bu Yönetmelik'in ürün güvenliğine ilişkin olduğu ve ürün sorumluluğu için esas alınmayacağı ifade edilmektedir⁵¹. ÜGTDK m. 11/3'te ürünün imalatçısının, yetkili temsilcisinin veya ithalatçısının belirlenememesi halinde dağıtıcının sorumluluğunun doğacağı düzenlenmiştir. Bir başka ifadeyle dağıtıcı, yetkili temsilciyi bildirerek sorumluluktan kurtulabilir⁵². Bu durumda yetkili temsilcinin mi sorumluluğu söz konusu olacaktır? Doktrinde yetkili temsilcinin de dağıtıcının sorumluluğu gibi ikinci dereceden bir sorumluluğu olduğu ve imalatçı veya ithalatçının bilgilerini vererek sorumluluktan kurtulabileceği ifade edilmektedir⁵³.

ÜGTDK'nın da temelinde ürün güvenliği vardır ve kavramlar bunun üzerine kurulmuştur. Bu nedenle hükümlere ilişkin değerlendirmelerde GÜGY yardımcı niteliktedir. Ürünün güvenli olmaması halinde muhatap olarak imalatçı Türkiye'de yerleşik değilse yetkili temsilcinin bundan sorumlu tutulacağı GÜGY'den ve ürün güvenliğine ilişkin direktiflerden açıkça anlaşılmaktadır. Ancak ÜGTDK m. 6 düzenlemesi ürün sorumluluğuna ilişkindir ve sorumlular çevresinde daha açık ve net belirleme yapılması gerekir. Ürün sorumluluğuna ilişkin 2024/2853 sayılı Hatalı Ürün Sorumluluğuna İlişkin Direktif'te yetkili temsilci açıkça sorumlu kişiler arasında sayılmıştır. Direktif m. 8'e göre Birlik içinde yerleşik bir imalatçı yoksa ithalatçısı ve yetkili temsilcisi sorumludur.

⁴⁹ İNCEOĞLU, s. 90-91; KURT, s. 387.

⁵⁰ KARA, s. 425.

⁵¹ İNCEOĞLU, s. 90-92; KURT, s. 386; HAVUTÇU, Sorumluluğun Süjesi, s. 9, 22.

⁵² Dağıtıcının yetkili temsilciyi bildirerek sorumluluktan kurtulmasına karşın yetkili temsilcinin imalatçı veya ithalatçıyı bildirerek sorumluluktan kurtulabileceği gibi belirsizliklerin devam ettiği yönünde bkz. HAVUTÇU, Sorumluluğun Süjesi, 26.

⁵³ İNCEOĞLU, s. 91; KURT, s. 387-88.

GÜGY'ne göre yetkili temsilcinin üretici sayılabilmesi için Türkiye'de yerleşik bir imalatçısının bulunmaması gerekir. Bu doğrultuda asıl sorumlu Türkiye'de yerleşik bir imalatçı varsa bu kişi, olmaması halinde yetkili temsilci, bunun da bulunmaması halinde ithalatçısıdır. Dağıtıcı da ÜGTDK 11/3'e göre bu asli sorumlulardan birisinin bilgilerini vererek sorumluluktan kurtulabilir. Kanaatimizce GÜGY m. 4'teki kademeli üretici tanımı ile ÜGTDK 11. madde düzenlemeleri birlikte değerlendirilerek bazı sonuçlar elde etmek mümkündür. Ancak yine de bu şekilde Yönetmelik üzerinden zorlama yorum yapılmasındansa ÜGTDK'da değişikliğe gidilerek yeni Ürün Sorumluluğuna ilişkin Direktif'te olduğu gibi yetkili temsilcinin sorumlu olduğunun açıkça düzenlenmesi kanaatimizce daha yerinde olacaktır.

4. İthalatçı

İthal ürünlerde zarar görenin imalatçıya başvurusundaki zorluk göz önünde bulundurularak zarar görene zararın tazminini ithalatçıya yöneltme imkânı verilmiştir. ÜGTDK m. 3/1-ğ bendinde ithalatçı "*Ürünü ithal ederek piyasaya arz eden gerçek veya tüzel kişi*" olarak tanımlanmıştır. ÜGTDK m. 6'da imalatçı "*veya*" ithalatçının sorumluluğu düzenlenmektedir. Ürünün hangi yolla piyasaya arz edildiği yönünde bir ayırım düzenlemede yer almamaktadır. Bu nedenle ithalatçı ürünü satış, kiralama, finansal kiralama veya başka bir yolla temin ediyor olabilir⁵⁴.

ÜGTDK m. 6'da imalatçı veya ithalatçının müteselsil sorumluluğu ifadesi kullanılmıştır. Doktrinde hâkim görüş, imalatçı ve ithalatçının müteselsil sorumlu olduğunu savunmaktadır⁵⁵. Farklı yönde bir başka görüş ise yurt içinde imal edilen ürünlerde birinci derece sorumlunun imalatçı, yurt dışından ithal edilen ürünlerde ise birinci derece sorumlunun ithalatçı olduğunu savunmaktadır⁵⁶. Burada yetkili temsilcinin sorumluluğunda olduğu gibi kademeli bir sorumluluktan söz edilip edilemeyeceği üzerinde durulmalıdır. GÜGY'de üretici kavramı kademelenilerek açıklanmakta ve Türkiye'de yerleşik bir imalatçı yoksa

⁵⁴ KANIŞLI, s. 1429; ATAMER/KURTULAN GÜNER, s. 549; KURT, s. 85.

⁵⁵ KANIŞLI, s. 1428; ATAMER/KURTULAN GÜNER, s. 549; İNCEOĞLU, s. 85; KURT, s. 378.

⁵⁶ KARA, s. 280.

Türkiye’de yerleşik bir yetkili temsilcisi de yoksa ithalatçının üretici sıfatıyla değerlendirileceğinden söz edilmektedir. ÜGTDK m. 6’da yer alan “veya” ifadesinin de kanaatimizce böyle anlaşılması gerekir. Türkiye’de imal edilmiş ve imalatçısı Türkiye’de olan bir ürün söz konusu olduğunda zarar görenin imalatçıya giderek zararını tazmin etmesinin mümkün olması nedeniyle imalatçının sorumluluğuna gidilebileceği, Türkiye’de imal edilmemiş ithal edilen bir ürün söz konusu olduğunda zarar görenin ürünün ithalatçısına giderek zararını tazmin edebileceği söylenebilir. Yeni Ürün Sorumluluğu Direktifi’nde de benzer şekilde Birlik’te yerleşik bir imalatçı olmaması halinde ithalatçı ve yetkili temsilcisinin sorumluluğundan söz edileceği belirtilmiştir⁵⁷. Ancak çok sık karşılaşılma- makla beraber Türkiye’de imal edilip yurt dışına ihraç edilen bir ürünün tekrar Türkiye’ye ithal edilmesi halinde kimlerin sorumlu olacağı tartışmalıdır. Türkiye’de imal edilen bir ürün yurt dışına ihraç edilip daha sonra Türkiye’ye ithal edilmişse bu durumda imalatçı ve ithalatçının mü- teselsil sorumlu olduğu doktrinde bazı yazarlar tarafından ifade edilmek- tedir⁵⁸.

5. Dağıtıcı

İktisadi işletmeciler arasında Kanun’da dağıtıcı da yer almaktadır. ÜGTDK m. 3/1-ç bendinde dağıtıcı “ürünü tedarik zincirinde yer alarak pi- yasada bulunduran imalatçı veya ithalatçı dışındaki gerçek veya tüzel kişi” ola- rak tanımlanmıştır. Dağıtıcı için oldukça geniş bir tanımlama yapıldığı ve perakendeci, bayi, toptancı, nihai satıcı gibi oldukça geniş bir çevrenin dağıtıcı sıfatıyla sorumluluğunun düzenlendiği görülmektedir. Dağıtıcı belirli koşulları bünyesinde barındırması halinde hatalı üründen sorum- ludur⁵⁹. Bu sorumluluğun bazı durumlarda birinci dereceden (asli) bazı durumlarda ikinci dereceden (tali) sorumluluk olduğu görülmektedir. ÜGTDK m. 11/3’te⁶⁰ dağıtıcıya bilgi verme yükümlülüğü yüklenmiştir.

⁵⁷ Parlamento Yasama Kararı’nda “Birlik dışındaki imalatçının sorumluluğuna hael gelmeksizin” ifadesi kullanılmış ve bununla imalatçı ile diğer kişilerin birlikte sorumluluk düzenlemesi yapıldığı yönünde düşünce uyandırılmıştır.

⁵⁸ İNCEOĞLU, s. 85; KURT, s. 378.

⁵⁹ ÜNAL/KALKAN, s. 71; KANIŞLI, s. 1429; ÇELT, s. 100.

⁶⁰ “Üründen kaynaklanan tazminat sorumluluğuna ilişkin olarak ürünün imalatçısı, yetkili temsil- cisi veya ithalatçısının belirlenemediği durumlarda, zarara uğrayan kişiye bu iktisadi işletmecilerin isim ve irtibat bilgilerini, bu bilgilere sahip değil ise tedarik zincirinde yer alan bir önceki iktisadi

Gerekli bilgiyi vermemesi durumunda sorumluluğu doğacağı için dağıtıcının sorumluluğu tali niteliktedir⁶¹. Dağıtıcıya, böyle bir yükümlülük yüklenerek zarar görenin zararını daha kolay tazmin edeceği, imalatçı, yetkili temsilci veya ithalatçıya ulaşılabilmesi sağlanmaya çalışılmıştır⁶². Dağıtıcı ürünün imalatçısının, yetkili temsilcisinin veya ithalatçısının bilgilerini bilmiyorsa tedarik zincirinde kendisinden önce yer alan iktisadi işletmecisinin bilgilerini vererek de sorumluluktan kurtulabilecektir. Bu bilgilerin verilebilmesi için dağıtıcıya ÜGTDK m. 11/3'te on günlük bir süre tanınmıştır. Doktrinde bir görüşe göre, bu süre geçse dahi dağıtıcının bilgi vermesi halinde sorumluluktan kurtulabileceği ifade edilmektedir⁶³. Doktrinde bir diğer görüş ise süre geçtikten sonra bilgi verse dahi bu kişilerle birlikte müteselsil sorumluluğunun oluşacağını ifade etmektedir⁶⁴.

ÜGTDK m. 11'e göre ürünün teknik düzenlemesine veya genel ürün güvenliği mevzuatına uygunluğunu etkileyecek şekilde ürünü değiştiren dağıtıcılar imalatçı olarak nitelendirilmiştir. Bu durumda dağıtıcının ikinci dereceden (tali) değil, bizzat birinci dereceden (asli) sorumluluğundan söz edilmektedir. Bu hükümde dağıtıcının ürünü, ürünün teknik düzenlemesine veya ürün güvenliği mevzuatına uygunluğunu etkileyecek şekilde değiştirmesi halinde imalatçı olarak değerlendirileceği ve birinci dereceden sorumlu olacağı belirtilmiştir. Bu nitelendirme ile asli

---

işletmecinin isim ve irtibat bilgilerini bu talebin kendisine tebliğ edildiği tarihten itibaren on iş günü içinde bildirmeyen dağıtıcı, bu Kanun kapsamında imalatçı gibi tazminattan sorumlu tutulur”.

⁶¹ ÇABRİ, Sezer, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, 2. Baskı, Ankara 2021, s. 1263; AYDOĞDU/KAHVECİ, s. 141; ATAMER/KURTULAN GÜNER, s. 550; AKÇURA KARAMAN, s. 302.

⁶² WAGNER, § 4 N. 48; KARA, s. 423; KIRCA, s. 220-21; ATAMER, Yeşim M., “Avrupa Topluluğu Hukukunda İmalatçının Sorumluluğu”, içinde Tüketicinin Korunması Semineri, ed. CEYLAN, Ebru, Ankara 2007, s. 76. Ayrıca zarar görenin imalatçı, yetkili temsilci veya ithalatçıya ulaşmasının mümkün olmadığı durumlarda özellikle “no name” olarak adlandırılan satışlarda zarar görenin bir muhatap bulabilmesi sağlanmaya çalışılmıştır. ATAMER/KURTULAN GÜNER, s. 550; İNCEOĞLU, s. 88-89.

⁶³ Zarar görenin bu süreçte meydana gelen zararlarından ve yapmış olduğu masraflarından dağıtıcının sorumluluğunun söz konusu olabileceği yönünde bkz. İNCEOĞLU, s. 90.

⁶⁴ Görüşler için bkz. KANIŞLI, s. 1430.

sorumlu olan kişiler oldukça genişlemekte ve bayi, perakendeci, toptancı, nihai satıcı sorumlu kişi olmaktadır⁶⁵.

B. Genel Ürün Güvenliği Yönetmeliği'ne Göre Sorumlu Kişilerin Çevresi

Yönetmelik'in Avrupa Birliği'ndeki ürün güvenliği düzenlemelerine dayandığı görülmektedir⁶⁶. Öncelikle GÜGY'deki sorumluluğun özel hukuk bağlamında bir sorumluluk olmadığını söylemek gerekir. Bu yönetmelik ile düzenleme altına alınan; ürünün güvenli olması, piyasa gözetim ve denetimi, ürünün güvenli olması için üreticilerin ve dağıtıcıların sahip olduğu yükümlülükler ve buna benzer konulardır. Ancak ÜGTDK'ya dayanılarak çıkarılan bu Yönetmelik'te, Kanun'da yeterince açıklanmayan bazı hususlarda ayrıntılı açıklama yapıldığı görülmektedir. Bu nedenle ÜGTDK'da sorumluların çevresini belirlerken Yönetmelik'teki bazı düzenlemeleri incelemek çalışma adına faydalı olacaktır.

ÜGTDK m. 3'te tanımlar başlığı altında "imalatçı" tanımlaması yapılırken Yönetmelik m. 4'te tanımlar başlığı altında "üretici" tanımlaması yapılmaktadır. Yönetmelik'te üretici tanımlaması kademeli bir şekilde yapılmıştır. Yönetmelik m. 4/1-ğ'ye göre üretici;

"1) Türkiye'de yerleşik olması halinde ürünü imal eden ve ürüne kendi ismini, ticari markasını veya herhangi bir ayırtedici işaret koyarak kendisini imalatçı olarak sunan veya ürünü ıslah eden, Kanun kapsamında imalatçı sıfatını haiz gerçek veya tüzel kişiyi,

2) İmalatçının Türkiye'de yerleşik olmaması halinde, Kanun kapsamında ürünün yetkili temsilcisi sıfatını haiz Türkiye'de yerleşik gerçek ve tüzel kişiyi, yetkili temsilcinin bulunmaması halinde ürünü ithal eden, Kanun kapsamında ithalatçı sıfatını haiz gerçek veya tüzel kişiyi,

⁶⁵ Türk hukukundaki diğer düzenlemelerde ve ilgili Direktiflerde tali nitelikte sorumluluğu olan dağıtıcıları birinci dereceden sorumlu tutmak isabetli olmamıştır, ÜNAL/KALKAN, s. 71. Türk hukukunda elektronik ticaret platformlarının dağıtıcı olarak değerlendirilerek sorumlu olup olmayacağına ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. KURT, s. 384 vd.

⁶⁶ Yönetmelik m. 15'te, Genel Ürün Güvenliğine İlişkin 2001/95/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi dikkate alınarak hazırlandığı belirtilmiştir. Avrupa Birliği'nde 2001/95/EC Direktifi'ni yürürlükten kaldıracak olan Genel Ürün Güvenliği Hakkında 2023/988/EU Tüzüğü 13 Aralık 2024'ten itibaren geçerli olacaktır.

3) *Tedarik zincirinde yer alan ve faaliyetleri, bir ürünün güvenliğine ilişkin özellikleri etkileyebilen, Kanun kapsamında iktisadi işletmecisi sıfatını haiz gerçek veya tüzel kişi*” olarak tanımlanmıştır.

Bu tanıma bakıldığında kademeli olarak üretici olanlar sayılmıştır. Yönetmelik’te, Kanun’da olduğu gibi ayrıca ithalatçı, yetkili temsilci tanımlaması yapılmamış ve bunların yükümlülüğü ayrı maddeler halinde düzenlenmemiştir. Bunun nedeni imalatçı, yetkili temsilci ve ithalatçının üretici tanımı altında kademeli olarak üretici sıfatına sahip olan kişiler olarak sayılmasıdır. Bir başka deyişle, Yönetmelik m. 4/1-ğ tanımından anlaşıldığı üzere, Türkiye’de yerleşik bir imalatçı veya imalatçı sayılan var ise üretici bu kişidir. İmalatçının Türkiye’de yerleşik olmaması halinde yetkili temsilcisi, bu da yoksa ithalatçısı üretici olarak düzenlenmiştir. ÜGTDK m. 3/1-t bendinde yetkili temsilci imalatçı tarafından görevlendirilen kişi olarak tanımlanmıştır. Genel Ürün Güvenliği Yönetmeliği’nde üretici başlığı ile kademeli olarak üreticiler sıralanmaktadır. ÜGTDK 6. maddede hatalı ürün dolayısıyla meydana gelen zarardan ürünün imalatçısının “veya” ithalatçısının sorumlu olduğu düzenlenmiştir. Aynı maddenin 2. ve 3. fıkralarında da imalatçı “veya” ithalatçı ibaresinin kullanıldığı görülmektedir⁶⁷. Tüm bu hükümlerden yola çıkılarak ithalatçının sorumluluğunun oluşabilmesi için imalatçının Türkiye’de yerleşik olmaması ve Türkiye’de yerleşik bir yetkili temsilcisinin bulunmaması gerektiği ifade edilebilir. Diğer bir deyişle, imalatçı veya yetkili temsilcisi Türkiye’de yerleşik ise bu durumda ithalatçının sorumluluğu doğmaktadır. Ancak imalatçı Türkiye’de yerleşik değilse ve yetkili temsilcisi de Türkiye’de yerleşik değilse bu durumda ithalatçının sorumluluğu gündeme gelmektedir. Bu durumda da ithalatçının imalatçı ile birlikte müteselsil değil tek başına sorumluluğu oluşmaktadır⁶⁸. Yani özetle yurt içinde imal edilen ürünlerden birinci dereceden sorumlu imalatçı, yurt

⁶⁷ ÜGTDK m. 6’nın gerekçesinde “Madde ile uygun olmayan bir ürünün sebep olduğu zarara ilişkin birden fazla imalatçı veya ithalatçının tazminat yükümlülüğü doğuyor ise imalatçı ve ithalatçının müteselsilen sorumlu olduğu düzenlenmektedir” ifadesi bulunmaktadır. Kanun’da birden çok imalatçı “veya” ithalatçının müteselsil sorumlu olduğu düzenlenirken gerekçede imalatçı “ve” ithalatçının müteselsil sorumlu olduğunun düzenlenmesi kafa karışıklığına neden olmaktadır.

⁶⁸ Aksi görüş için bkz. ÇELT, s. 101.

dışında imal edilen ürünlerde ise birinci dereceden sorumlu ithalatçıdır⁶⁹. İmalatçı sayılanlar açısından “ürüne kendi ismini, ticari markasını veya herhangi bir ayırt edici işaret koyarak kendisini imalatçı olarak sunan kişiler” ifadesi kullanılmıştır. Yönetmelik’te Kanun’dan farklı olarak hem ürünün tasarım veya imalatını yaptırma şartı kullanılmamış hem de Direktif ve Hatalı Ürün Sorumluluğuna ilişkin Yasama Kararı ile uyumlu olarak kendisini imalatçı olarak sunma şartı aranmıştır.

GÜGY’nin 15. maddesinde Yönetmelik’in AB mevzuatına uyum amacıyla, Genel Ürün Güvenliğine İlişkin 2001/95/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi dikkate alınarak hazırlandığı belirtilmiştir⁷⁰. Yönetmelik’in bu Direktif ile oldukça uyumlu olduğu görülmektedir⁷¹. Ancak kanaatimizce 2001/95/EC Direktifi’ni yürürlükten kaldıracak

⁶⁹ KARA, s. 280; aynı yönde bkz. YAZICI, s. 235.

⁷⁰ Avrupa Birliği hukukunda 03.12.2001 tarihli, 2001/95 sayılı Genel Ürün Güvenliği Direktifi kabul edilmiştir. “Directive 2001/95/EC of the European Parliament and of the Council of 3 December 2001 on general product safety-Richtlinie über die allgemeine Produktsicherheit” <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DE/ALL/?uri=celex%3A32001L0095> (Erişim Tarihi: 15.05.2024). Direktif ürün güvenliğinin sağlanması amacı ile piyasa gözetim ve denetiminin yapılması, ürünün piyasaya sunulmasının sınırlarının belirlenmesi, ürünün geri çağırılması veya geri çekilmesi, topluluk düzeyinde bilgi alışverişi sistemi kurulması, üye devletlerin ürünlerin riskiyle başa çıkmada yeknesaklık oluşturulması gibi konularda düzenlemeler içermektedir. Genel Ürün Güvenliği Direktifi’nin, idari önlem ve yaptırımlar ile güvenli olmayan ürünün piyasaya sürülmesi ve piyasada bulunmasına karşı, kişileri koruduğu söylenebilir. KURT, s. 364; HAVUTÇU, Üreticinin Sorumluluğu, s. 66.

⁷¹ 2001/95 sayılı Genel Ürün Güvenliği Direktifi m 2/e’ye göre üretici:

“i) Eğer toplulukta yerleşik ise ürünün imalatçısı ve ürüne adını, ticari markasını veya herhangi bir ayırt edici işaretini ekleyerek kendisini üretici olarak tanıtan veya ürünü islah eden herhangi bir kişi,

ii) üreticinin toplulukta yerleşik olmadığı durumlarda üreticinin temsilcisi, eğer toplulukta yerleşik bir temsilcisi yoksa ürünün ithalatçısı,

iii) faaliyetleri ürünün güvenlik özelliklerini etkileyebilecek ölçüde olduğunda tedarik zinciri içinde yer alan diğer kişiler” olarak kademeli bir şekilde tanımlanmıştır.

Direktif m. 2/f’de dağıtıcı faaliyetleri ürünün güvenlik özelliklerini etkilemeyen tedarik zincirindeki herhangi bir kişi olarak tanımlanmıştır. Üreticinin kademeli olarak tanımlanmasının sonucu olarak, yükümlülükler belirlenirken ithalatçıların yükümlülükleri başlığı kullanılmaksızın “üretici ve dağıtıcıların yükümlülükleri” başlıkları kullanılmıştır. Bunun sebebinin üretici kavramının ithalatçı kavramını kapsayıcı olması olduğu rahatlıkla söylenebilir.

olan 2023/988/EU Tüzük'ünde⁷² farklı tanımlamalar yapıldığı için bu kapsamda Türk hukuku düzenlemelerinde değişikliğe gidilmesi gerekmektedir. Genel Ürün Güvenliği Hakkında Tüzük 23 Mayıs 2023 tarihli AB Resmî Gazetesi'nde yayımlanmıştır⁷³. Birçok noktada 2001/95/EC sayılı Direktif'ten farklı düzenlemeler yapıldığı görülmektedir⁷⁴. Avrupa Birliği mevzuatına uyum amacı kapsamında 2024/2853 sayılı yeni Ürün Sorumluluğu Direktifi ve 2023/988/EU sayılı Ürün Güvenliği Tüzüğü incelenerek Türk hukuku düzenlemelerinin, bu düzenlemelerle uyumlu hale getirilmesi sağlanmalıdır.

II. AVRUPA BİRLİĞİ'NİN İLGİLİ DÜZENLEMELERİNDE SORUMLU KİŞİLERİN ÇEVRESİ

A. Genel Olarak

Avrupa Birliği hukukunda 1975 yılından beri tüketicinin korunması kapsamında birçok düzenleme yapılmıştır. Bu yolla güvenli ürün üretilmesi, piyasa gözetim ve denetiminin yapılması, malların serbest dolaşımının sağlanması, insan sağlığının korunması, rekabetin bozulmaması gibi hususlar amaçlanmaktadır. Avrupa Topluluğu'nda çok sayıda

⁷² Tüzük m. 52'ye göre bu Tüzük, Avrupa Birliği Resmî Gazetesi'nde yayımlanmasını takip eden yirminci günde yürürlüğe girer. Tüzük 13 Aralık 2024 tarihinden itibaren geçerli olacaktır. Ayrıca Tüzük m. 50'ye göre 2001/95/EC sayılı Direktif 13 Aralık 2024 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yürürlükten kaldırılmıştır.

⁷³ General Product Safety Regulation – GPSR: OJ L 135, 23.5.2023, s. 1–51. <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/988> (Erişim tarihi: 06.07.2024).

⁷⁴ Tüzük m. 3/8'de imalatçı "ürünü imal ederek veya ürünün tasarımını veya imalatını yaptırarak kendi isim veya ticari markası ile piyasaya arz eden gerçek veya tüzel kişi" olarak tanımlanmaktadır. Görüldüğü üzere ürünün imalatçısından söz edilmiş ve üretici (Producer) yerine imalatçı ifadesi (Manufacturer) kullanılmıştır. Tüzük m. 3/9'da yetkili temsilci, imalatçıdan bu Yönetmelik kapsamında belirli görevlerle ilgili olarak yazılı bir yetki alan, Birliğin içinde yerleşik herhangi bir gerçek veya tüzel kişi olarak tanımlanmıştır. Tüzük m. 3/10'da ithalatçı, üçüncü bir ülkeden bir ürünü Birliğin piyasasına sunan, Birliğin içinde yerleşik herhangi bir gerçek veya tüzel kişi olarak tanımlanmıştır. Tüzük m. 3/11'de dağıtıcı, imalatçı veya ithalatçı dışında, bir ürünü piyasaya sunan tedarik zinciri içindeki herhangi bir gerçek veya tüzel kişi olarak tanımlanmıştır. Tüzük m. 3/13'te iktisadi işletmec-i-ekonomik operatör; imalatçı, yetkili temsilci, ithalatçı, dağıtıcı, hizmet sağlayıcısı veya ürünlerin imalatı veya piyasaya arzıyla ilgili yükümlülüklerle tabi olan herhangi bir gerçek veya tüzel kişi olarak tanımlanmıştır.

İmalatçı, yetkili temsilci, ithalatçı, dağıtıcı ayrı ayrı tanımlandığı gibi yükümlülükleri de ayrı ayrı maddelerde düzenlenmiş ve 2001/95/EC Direktifi'nden farklı olarak genel ve kademel bir üretici tanımı yapılması terkedilmiştir.

direktif ve tüzük kabul edilmekte ayrıca dünyadaki gelişmeler ışığında her geçen gün bunlara yenileri eklenmektedir⁷⁵. Bu düzenlemelerden hatalı ürün nedeniyle sorumluluğu düzenleyen ve ÜGTDK m. 6'nın da dayanağını oluşturan ve halen yürürlükte olan⁷⁶ 85/374/EEC Sayılı Konsey Direktifi çalışma için önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle öncelikle bu Direktif incelenecektir.

Dijital çağın sonucu olarak ürünlerin karmaşık hale gelmesi nedeniyle yeni düzenlemelere ihtiyaç duyulduğu için 2022 yılında Avrupa Komisyonu bir Direktif Önerisi yayımlamıştır. Avrupa Parlamentosu 12 Mart 2024'te Ürün Sorumluluğu Direktifi'ni birtakım değişiklikler ile birlikte kabul etmiştir⁷⁷. Avrupa Konseyi'nin onayı ile birlikte 2024/2853 sayılı Yeni Ürün Sorumluluğu Direktifi 18 Kasım 2024 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanmış ve takip eden 20. günde yürürlüğe girmiştir⁷⁸. Bu Yeni Ürün Sorumluluğu Direktifi'in 85/374/EEC sayılı Direktif'le kıyaslandığında oldukça farklı düzenlemeler getirdiği görülmektedir. Çalışmanın da konusu olan kimlerin sorumlu olacağı meselesine ilişkin birçok farklı düzenleme yapıldığı ve hem sorumlular çerçevesinin genişletildiği hem de kademeli bir sistem getirildiği görülmektedir.

B. Hatalı Ürün Nedeniyle Sorumluluk Hakkında 85/374/EEC Sayılı Konsey Direktifi'ne Göre Sorumlu Kişilerin Çevresi

Hatalı ürünlerin sebep olduğu zararlar nedeniyle üreticinin hukuki sorumluluğuna ilişkin 85/374/EEC sayılı AB Konsey Direktifi Bakanlar Konseyi tarafından 1985 yılında kabul edilmiştir. Bir başka deyişle üreticinin kusursuz sorumluluğunun temelini Avrupa Konseyi'nin 25.07.1985 tarihli ve 374 sayılı Hatalı Ürün Nedeniyle Sorumluluk Hakkında Üye

⁷⁵ Avrupa Birliği'nde tüketici hukukunun gelişimi için bkz. DÖNMEZ, Zeynep, "Avrupa Birliği'nde Tüketici Hukuku Alanında Kanunlaştırma Hareketleri ve Tüketicinin Korunması Modelleri", içinde Cevdet Yavuz'a Armağan, c. 22, 2016, s. 954 vd.

⁷⁶ Hatalı Ürün Nedeniyle Sorumluluk Hakkında 85/374/EEC Sayılı Konsey Direktifi'nin kırk yıllık uygulamasının, Avrupa Birliği'nin 2024/2853 sayılı Hatalı Ürün Sorumluluğuna ilişkin Direktifi m. 21'de 9 Aralık 2026 tarihinden itibaren yürürlükten kalkacağı belirtilmiştir.

⁷⁷ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2024-0132_EN.html (Erişim Tarihi: 12.09.2024).

⁷⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32024L2853> (Erişim Tarihi: 28.11.2024).

Ülkelerin Hukuki ve İdari Düzenlemelerinin Yeknesaklaştırılması Hakkında Direktif⁷⁹ oluşturmaktadır⁸⁰. ÜGTDK m. 6'nın gerekçesinde "Söz konusu düzenleme AB'nin üye devletlerin ürün sorumluluğuna ilişkin 25 Temmuz 1985 tarihli ve 85/374/EEC sayılı Konsey Direktifi doğrultusunda hazırlanmaktadır" ifadesi yer almaktadır. Hükmün gerekçesinden anlaşıldığı üzere bu direktif Türk Hukukunda üreticinin kusursuz sorumluluğu düzenlemesinin temelini oluşturmaktadır. Ancak başta sorumlu kişilerin çevresinde olmak üzere birçok konuda Direktif'ten farklı düzenlemeler yapıldığı görülmektedir.

Direktif m 3/1'de üretici "Nihai bir ürünün imalatçısını, herhangi bir hammaddenin üreticisini veya bir bileşen parçasının imalatçısını ve ismini, ticari markasını ya da diğer ayırt edici özelliğini ürün üzerinde belirtmek suretiyle kendisini ürünün üreticisi olarak tanıtan herhangi bir kişi"⁸¹ olarak tanımlanmıştır. Direktif kapsamında hammadde sağlayanlar üretici (*producer*), hammaddeden nihai bir ürün veya kısmi ürün (bileşen parça) meydana getirenler imalatçı (*manufacturer*) olarak ifade edilmiştir. Üretim kavramı imalat kavramını da içine aldığı için "imalatçı" ve "üretici" kavramının üst kavramı olarak "üretici" ifadesi kullanılmıştır⁸². Direktif'te açık bir şekilde hammadde üreticilerinden ve kısmi ürün imalatçılarından söz edilmektedir. Ayrıca ismini, ticari markasını veya başka bir ayırt edici özelliğini

⁷⁹ "Council Directive of 25 July 1985 on the Approximation of the Laws, Regulations and Administrative Provisions of the Member States concerning Liability for Defective Products-Richtlinie 85/374 EEC des Rates vom 25. Juli 1985 zur Angleichung der Rechts-und Verwaltungsvorschriften der Mitgliedstaaten über die Haftung für Fehlerhafte Produkte" <https://eurlex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX%3A31985L0374&qid=1649840878344> (Erişim Tarihi:18.06.2024).

⁸⁰ Yeni Ürün Sorumluluğu Direktifi 9 Aralık 2026'dan önce piyasaya sürülen veya hizmete sunulan ürünler için geçerli değildir. Bu nedenle, bu tarihten önce piyasaya sürülen veya hizmete sokulan hatalı ürünlerin neden olduğu hasarlar için 85/374/EEC sayılı Direktif kapsamında sorumluluk devam etmektedir (2024/2853 sayılı Ürün Sorumluluğu Direktifi (63) no.lu gerekçe).

⁸¹ Bu çalışmada 85/374/EEC sayılı Direktif'in açıklanmasında Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı'nın çevirisinden faydalanılmıştır. https://www.ab.gov.tr/files/ceb/Fasil%2028%20Tuketicinin%20ve%20Sagligin%20Korunmasi/3198510374_tr.pdf (Erişim Tarihi: 31.08.2024).

⁸² Directive Art. 3 "'Producer' means the manufacturer of a finished product, the producer of any raw material or..."

kullanarak kendilerini üretici olarak tanıtanların da üretici olarak sayıldığı görülmektedir⁸³.

Direktif'te hammadde üreticilerinin de sorumlu kişi olduğu belirtilmiştir. Hammadde bir ürünün meydana getirilmesi için gerekli olan materyal veya maddelerdir⁸⁴. Bu maddeleri çıkaran, işleyen, rafine eden kişi hammadde üreticisidir ve ürettiği şeyin hatalı olması durumunda sorumludur. Direktif'te kısmi ürün üreticilerinin de sorumlu olduğu belirtilmiştir. Birleşen parçayı imal eden kişi, bu ürünün hatalı olması nedeniyle doğacak zararlardan sorumludur. Nihai ürün üreticisi, birleşen parçaların hatalarından da sorumlu iken; kısmi ürün üreticisi, yalnızca bu parçada mevcut olan hatadan sorumlu tutulmuştur. Direktif m. 7'ye göre, birleşen parça üreticileri, hatanın kendi ürünlerinden kaynaklanmadığını ispat ederek sorumluluktan kurtulabilirler. Ancak nihai parça üreticilerine böyle bir sorumluluktan kurtuluş imkânı verilmemiştir.

Direktif m. 3/2'ye göre “*üreticinin sorumluluğuna halel getirmeksizin, ticari faaliyetleri çerçevesinde satış, kiralama, finansal kiralama veya herhangi bir şekilde dağıtım amacıyla Topluluğa ürün ithal eden herhangi bir kişi*” üretici sayılır ve üretici gibi sorumludur. Direktif'e göre tüm ithalatçılar değil, yalnızca Avrupa Birliği'ne ürün ithal eden ithalatçılar sorumludur⁸⁵. Üreticinin yabancı bir ülkede olması durumunda ithalatçının sorumluluğuna gidilebilir⁸⁶. Zarar görenin başka bir ülkedeki üreticiyi dava etmesindeki güçlük göz önüne alındığında bu düzenleme çok önemlidir. İthalatçının daha az güvenlik standardı taşıyan bir ülkede üretilen ürünü, bir başka ülkeye sokarak o ülkede risk meydana getirmesi mümkündür. Bu nedenle ithalatçının bu riski üstlenmesi gereklidir. Hatalı ürünlerden dolayı ithalatçı, üretici gibi sorumludur⁸⁷. Direktif'e göre üretici ve üretici sayılanlar aynı derecede sorumludur. Bu düzenleme ile üreticiler arasında bir

⁸³ Direktif'in gerekçesinde tüketicinin korunmasının, nihai ürün veya tedarik edilen kısmi ürün ya da hammaddenin hatalı olması durumunda üretim sürecine katılan herkesin sorumlu olmasını gerektirdiği belirtilmiştir **WAGNER**, § 4, Rn. 1.

⁸⁴ **KATZENMEIER**, § 4 Rn. 3; **OECHSLER**, Jürgen, “Gesetz über die Haftung für fehlerhafte Produkte (Produkthaftungsgesetz-ProdHaftG”, § 4 Rn. 15.

⁸⁵ **TASCHNER/FRIETSCH**, § 3, Richt. Rn. 20.

⁸⁶ **HAVUTÇU**, Üreticinin Sorumluluğu, s. 22.

⁸⁷ **TASCHNER/FRIETSCH**, § 3, Richt. Rn. 19.

derecelendirme yapılmamıştır. Direktif m. 3/2'ye göre “*üreticinin sorumluluğuna halel gelmeksizin...*” ifadesi kullanıldığı için üretici ve ithalatçı, hata nedeniyle meydana gelen zarardan müteselsilen sorumludur. Buna göre ithalatçının sorumluluğu ikinci derecede bir sorumluluk değildir. Ayrıca aynı derecede birden fazla kişinin sorumlu olması halinde Direktif m. 5'e göre sorumlular müştereken ve müteselsilen sorumludur. Direktif'e göre ithalatçının ticari faaliyet çerçevesinde satım veya sürüm yapmak amacıyla ürünü ithal etmesi düzenlenmiştir. Bu durumda ithalatçının şahsi kullanımı için mal getirmesi ithalat olarak değerlendirilemez⁸⁸.

Direktif m. 3/3'e göre ürünün üreticisinin belirlenemediği durumlarda, ürünün dağıtıcılarının her biri, zarara uğrayan kişiye üreticinin veya kendisine ürünü tedarik eden kişinin kimliğini makul bir süre içinde bildirmediği takdirde ürünün üreticisi gibi sorumlu olur. Aynı durum ithal edilen bir ürün söz konusu olduğunda, m. 3/2 uyarınca ürünün ithalatçısı olan kişinin kimliğinin belirtilmemesi halinde de geçerlidir. Bu şekilde dağıtıcının tali sorumluluğu öngörülmektedir. Tedarikçi kavramının içerisine kimlerin gireceğinin incelenmesi gerekir. Komisyon 2000 tarihli raporunda tedarikçi ifadesinin “*piyasaya sürülmüş ürünlerin tüketiciye dağıtımını yapan kişiler*” anlamında kullanıldığı belirtilmiştir⁸⁹. Bu hüküm ile ürünün sürüm-dağıtım zincirine katılan bütün kişiler kastedilmektedir. Örneğin; toptancı, bayii, acente, nihai satıcı vb. üretici gibi sorumlu olmaktadır. Direktifte tedarikçi için makul süre içinde bir bilgilendirme yükümlülüğü öngörülmüş bunun yerine getirilmemesi halinde sorumlu olacağı düzenlenmiştir. Direktif'e göre, ürünü tedarik eden kişiyi veya üreticiyi bildirerek sorumluluktan kurtulmak mümkün olduğu için, sürüm zinciri içerisindeki bir kişi, kendisinden önce gelen kişiyi bildirerek sorumluluktan kurtulabilir. Direktif'te belli bir süre belirtilmemiş, “*makul bir süre*” içinde bildirme yükümlülüğü konulmuştur⁹⁰. Üretici ve ithalatçının tespit edildiği durumda, sırf tedarikçinin bildirim yükümlülüğünü

⁸⁸ TASCHNER/FRIETSCH, § 3, Richt. Rn. 19; AYDOS, s. 122.

⁸⁹ COM (2000) 893 final 31.01.2001, s. 22, dn. 21. (AB resmi sayfası: www.europa.eu.int)

⁹⁰ Komisyon'un Direktif'in işleyişiyle ilgili sorunların değerlendirilmesi amacıyla hazırladığı “*Livre Vert*”te sürenin maksimum 3 ay olması önerilmiştir. COM (1999) 396 final, 28.07.1999, s. 28 (www.europa.eu.int)

ihlal etmesi nedeniyle sorumlu tutulması mümkün olmaz⁹¹. Aynı derecede birden fazla kişinin sorumlu olması halinde Direktif m. 5'e göre sorumlular müştereken ve müteselsilen sorumludur. Bu düzenlemenin temel amacı üreticiye ulaşmaktır. Dağıtıcıların sorumluluğu bilgi verme yükümlülüğünün ihlali nedeniyle. Yoksa burada tedarikçilerin hatalı ürünün piyasaya sürülmesinden sorumlu tutulduğu düşünülmemelidir. Tedarikçilerin sorumlu tutulması, üreticinin tespitinin sağlanması amacıyla baskı niteliğindedir⁹². Buradaki asıl amaç tüketicilerin korunmasıdır. Eğer tedarikçilere böyle bir bildirim yükümlülüğü yüklenmeseydi, hatalı üründen zarar gören kullanıcıların üreticiyi tespit edememesi halinde ürün sorumluluğu kapsamında zararını tazmin etmesi mümkün olmayabilirdi.

Direktif m. 7'de üreticinin bazı durumların varlığını ispat etmesi halinde sorumluluktan kurtulacağı düzenlenmiştir. Bu sorumluluktan kurtuluş sebepleri arasında kısmi ürün imalatçıları için özel olarak düzenlenmiş bir kurtuluş sebebi yer almaktadır. Direktif m. 7/f'ye göre, kısmi ürün imalatçıları, hatanın kendi ürünlerinden kaynaklanmadığını ispat ederek sorumluluktan kurtulabilirler.

C. Avrupa Birliği'nin 2024/2853 sayılı Hatalı Ürün Sorumluluğuna İlişkin Direktifi'ne göre Sorumlu Kişilerin Çevresi

Direktif'in, Avrupa Konsey'i tarafından onaylanıp 18.11.2024 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanmasına kadarki süreçte, Komisyon'un Öneri metni üzerine değerlendirmeler yapılmış ve Avrupa Parlamentosu, Komisyon'un Önerisi'nde birtakım değişiklikler yapmıştır⁹³. Çalışmada Avrupa Parlamentosu Yasama Kararı ile Komisyon Önerisi'nde yapılan değişiklikler özel olarak belirtilmektedir. 2024/2853 sayılı Hatalı Ürün Sorumluluğuna İlişkin Direktif m. 4 (15)'de iktisadi işletmeci (ekonomik operatör) "*bir ürünün veya bileşenin imalatçısı, ilgili bir hizmet sağlayıcısı,*

⁹¹ Aksi görüş için bkz Tercier, Concours d'Actions, s. 195 naklen AKÇURA KARAMAN, s.306.

⁹² KIRCA, s. 220-21.

⁹³ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2024-0132_EN.html (Erişim Tarihi: 12.09.2024).

yetkili temsilci, ithalatçı, ifa hizmet sağlayıcısı veya dağıtıcı” olarak tanımlanmıştır.

1. İmalatçı ve Görünüşte İmalatçı

Yeni Ürün Sorumluluğu Direktifi m. 4 (10)'da imalatçı “Bir ürünü geliştiren, imal eden veya üreten ya da bir ürünün tasarımını veya imalatını yaptıran, ya da adını, ticari markasını veya diğer ayırt edici özelliklerini bu ürüne koyarak kendisini imalatçı olarak tanıtan yahut bir ürünü kendi kullanımı için geliştiren, imal eden veya üreten her gerçek veya tüzel kişi” olarak tanımlanmıştır. Yeni Ürün Sorumluluğuna ilişkin Direktif’te, 85/374/EEC sayılı Direktif’ten ayrılarak üretici (producer) yerine geniş kavram olarak imalatçı (manufacturer) kavramının kullanıldığı, bu kavramın içinde ürünü imal eden, üreten, geliştiren, tasarımını yaptıran veya imal ettiren kişilerin ayrı ayrı sayıldığı görülmektedir. Gerekçede imalatçı, piyasaya sürme gibi kavramların, Birlik’in ürün güvenliği düzenlemeleriyle uyumlu hale getirilmesi amaçlanarak kullanıldığı belirtilmiştir⁹⁴. 85/374 sayılı Direktif’le benzer bir şekilde 2024/2853 sayılı Direktif’te de, görünüşte imalatçı olarak ürünü kendi adı veya ticari markası altında pazarlayan kişi kapsama alınmıştır. “Kendisini üretici gibi gösterme” koşulu Komisyon Önerisi m. 4 (11)’de yer alan imalatçı tanımında aranmamıştır. Ancak Avrupa Parlamentosu Yasama Kararı’nda değişikliğe gidildiği ve “...(b) bir ürünün tasarımını veya imalatını yaptıran, ya da adını, ticari markasını veya diğer ayırt edici özelliklerini bu ürüne koyarak kendisini imalatçı olarak tanıtan” ifadelere yer verdiği görülmektedir. Gerekçede kişinin kendisini imalatçı olarak tanıtmaya ile üretim sürecine dahil olduğu veya bunun sorumluluğunu üstlendiği izleniminin oluştuğu açıklaması yapılmıştır⁹⁵. Kanaatimizce kendisini imalatçı olarak tanıtmaya şartının aranması daha isabetli olmuştur⁹⁶.

⁹⁴ 93/465/EEC sayılı KONSEY Kararı’nı yürürlükten kaldıran ve Ürünlerin pazarlanması için ortak bir çerçeveye ilişkin 9 Temmuz 2008 tarihli 768/2008/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve KONSEY Kararı tanımları dikkate alınmıştır. Ürün Sorumluluğuna ilişkin Direktif’in (11) no’lu gerekçesi.

⁹⁵ Parlamento Yasama Kararı gerekçesi (36): https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2024-0132_EN.html#def_2_1 (Erişim Tarihi: 10.09.2024).

⁹⁶ ÜGTDK’daki düzenleme için bkz. I. A. 1.

2. Kısmi Ürün İmalatçısı ve Hammadde Üreticisi

Özel olarak Direktif m. 4 (10)'daki imalatçı tanımında kısmi ürün imalatçısı ve hammadde üreticisinden söz edilmemiştir. Ancak m. 4 (15)'de iktisadi işletmeciler sayılırken kısmi ürün (bileşen parça) imalatçısının da kapsama alındığı görülmektedir⁹⁷. Direktif m. 8/1 (b)'de "*kısmi ürün imalatçısının, kısmi ürünün (bileşenin) imalatçının kontrolü altında bir ürüne entegre edildiği veya bu ürünle bağlantılı olduğu ve bu ürünün hatalı olmasına neden olduğu durumda ürünün imalatçısının sorumluluğuna hanel gelmeksizin sorumlu olduğu*" düzenlenmiştir. Direktif m. 8 ile Komisyon Önerisi'ndeki maddenin içeriğinde ayrıntılı açıklamalara ve bazı değişikliklere yer verilmiştir⁹⁸. Ürün sorumluluğunun, hatalı ürünün diğer taşınırlara entegre edilen veya taşınmazlara monte edilen tüm taşınırları kapsamına aldığı görülmektedir⁹⁹. Üretim sürecine dahil olan herhangi bir imalatçının, ürün veya tedarik ettiği bir kısmi ürün hatalı olduğu sürece sorumluluğuna gidilir. Bir imalatçının başka bir imalatçıdan aldığı hatalı bir bileşeni ürüne entegre etmesi halinde zarar gören kişi aynı zarar için hem ürünün imalatçısından hem de kısmi ürün imalatçısından tazminat talep edebilmelidir¹⁰⁰. Direktif m. 4 (1)'de "*ürün*" tanımında m. 4 (6)'da "*bileşen*" tanımında hammaddenin açık bir şekilde belirtildiği görülmektedir¹⁰¹. Ürün tanımında da ürünü imal eden veya üreten kavramının kullanılması ile hammadde üreticilerini de kapsama aldığı söylenebilir.

3. Yetkili Temsilci

Ürün sorumluluğu kapsamında adı anılmayan daha önceleri ürün güvenliği kapsamında düzenlenmiş olan yetkili temsilcinin Yeni Direktif

⁹⁷ ARAT, Ayşe/AKINCI, Elif, "2022/0302 sayılı Avrupa Birliği Yeni Ürün Sorumluluk Direktif Teklifinin Getirdikleri Üzerine Bir Değerlendirme", İstanbul Hukuk Mecmuası, 82 (2), s. 363-407.

⁹⁸ Komisyon Önerisi m. 7/1'de "*üye devletlerin, hatalı bir kısmi ürünün nihai ürünün hatalı olmasına neden olduğu hallerde kısmi ürün imalatçısını da aynı zarardan sorumlu tutulabilmesi*" düzenleme altına alınmıştır.

⁹⁹ 2024/2853 sayılı Hatalı Ürün Sorumluluğuna ilişkin Direktif'in (6) no'lu gerekçesi.

¹⁰⁰ 2024/2853 sayılı Hatalı Ürün Sorumluluğuna ilişkin Direktif'in (36) no'lu gerekçesi.

¹⁰¹ 2022/495 sayılı Hatalı Ürün Sorumluluğuna ilişkin Direktif Önerisi'nin 2022 metninde ürün tanımının içinde hammadde mevcut değilken, Avrupa Parlamentosu'nun 12 Mart 2024 kabul metninde ürün tanımının içinde hammaddenin açıkça yer aldığı görülmektedir.

ile kapsama alındığı görülmektedir. 2024/2853 sayılı Hatalı Ürün Sorumluluğuna ilişkin Direktif m. 4 (11)¹⁰²'de yetkili temsilci "*Birlik içerisinde yerleşik olan ve bir imalatçıdan belirli görevlerle ilgili olarak kendi adına hareket etmek üzere yazılı bir yetki almış olan herhangi bir gerçek veya tüzel kişi*" olarak tanımlanmıştır. Direktif m. 8/1 (c)'de "*Ürünün veya kısmi ürünün imalatçısının Birlik dışında yerleşik olması halinde bu imalatçının sorumluluğuna hanel gelmeksizin: Hatalı ürün veya kısmi ürünün (bileşenin) ithalatçısı; imalatçının yetkili temsilcisi; Birlik içinde yerleşik bir ithalatçının veya yetkili temsilcinin bulunmadığı hallerde ifa hizmet sağlayıcısı*" ifadesi kullanılmıştır. Kanaatimizce "*bu imalatçının sorumluluğuna hanel gelmeksizin..*" düzenlemesine dayanarak Birlik dışında yerleşik imalatçının sorumluluğunun tam olarak ortadan kalkmayacağı ifade edilebilir¹⁰³. Bir ürünün üreticisinin Birlik dışında yerleşik olduğu durumlarda, zarar gören kişilerin uygulanabilir bir tazminat talebinde bulunabilmelerini sağlamak amacıyla, söz konusu ürünün ithalatçısını ve Birlik mevzuatı kapsamında, örneğin ürün güvenliği ve piyasa gözetimi mevzuatı kapsamında belirli görevlerle ilgili olarak atanan üreticinin yetkili temsilcisini sorumlu tutmak mümkün olmalıdır¹⁰⁴. Yetkili temsilciye ilişkin düzenlemelerin ürün güvenliği mevzuatına uygun olduğu ve düzenlemelerin uyumlaştırılması noktasında önemli bir rol üstlendiği söylenebilir¹⁰⁵.

4. İthalatçı

2024/2853 sayılı Hatalı Ürün Sorumluluğuna ilişkin Direktif m. 4 (12)'de ithalatçı "*üçüncü bir ülkeden gelen bir ürünü Birlik pazarına sunan Birlik içinde yerleşik herhangi bir gerçek veya tüzel kişi*" olarak tanımlanmıştır. Direktif m. 8/1 (c)'de "*Ürünün veya kısmi ürünün imalatçısının Birlik dışında*

¹⁰² Komisyon Önerisi m. 4 (12)'ye karşılık gelmektedir.

¹⁰³ Komisyon Önerisi m. 7/2'de "*hatalı ürünün imalatçısının Birlik dışında yerleşik olduğu durumlarda, hatalı ürünün ithalatçısının ve imalatçının yetkili temsilcisinin ürünün neden olduğu zararlardan sorumlu olduğu*" düzenlenmiştir. Parlamento Yasama Kararı m. 8/1 (c) ile düzenleme farklı cümlelerle ifade edilmiş ve imalatçının Birlik dışında olması halinde sorumluluğuna hanel gelmeksizin ithalatçı, yetkili temsilci ve ifa hizmet sağlayıcısının sorumlu olacağı düzenlenmiştir.

¹⁰⁴ 2024/2853 sayılı Hatalı Ürün Sorumluluğuna ilişkin Direktif'in (37) no'lu gerekçesi.

¹⁰⁵ PİOVANO, Christian/HESS, Christian, "More obligations, more rights: How the new EU Product Liability Directive changes the rules for economic operators and consumers (Part 1)", IWRZ, 5/2024, 208.

yerleşik olması halinde bu imalatçının sorumluluğuna halel gelmeksizin: Hatalı ürün veya kısmi ürünün (bileşenin) ithalatçısı; imalatçının yetkili temsilcisi ve Birlik içinde yerleşik bir ithalatçının veya yetkili temsilcinin bulunmadığı hallerde ifa hizmet sağlayıcısı” ifadesi kullanılmıştır. Komisyon Önerisi m. 7/1-2’den hatalı üründen dolayı, ürünün imalatçısının sorumlu olacağı ve ithalatçının ancak hatalı ürünün imalatçısının Birlik dışında yerleşik olması halinde sorumluluğunun doğacağı anlaşılmaktadır. Komisyon Önerisi’nden farklı olarak Parlamento Yasama Kararı m. 8/1 (c)’de “Ürünün veya kısmi ürünün imalatçısının Birlik dışında yerleşik olması halinde bu imalatçının sorumluluğuna halel gelmeksizin” ifadesi kullanılmıştır. Bu durum Birlik dışında yerleşik imalatçının sorumluluğunun tam olarak ortadan kalkmayacağını ifade etmektedir. Ayrıca düzenlemede ithalatçı veya yetkili temsilcinin mi yoksa ithalatçı ve yetkili temsilcinin mi sorumluluğunun düzenlendiği noktasında şüpheye düşülebilir. Kanaatimizce Gereçede¹⁰⁶ ve Komisyon Önerisi’nde¹⁰⁷ de “ve” ifadesinin kullanılmış olması nedeniyle ithalatçı ve yetkili temsilcinin kademeli olarak değil, birlikte müteselsilen sorumluluğu söz konusudur.

5. İfa Hizmet Sağlayıcısı

Zarar görenin muhatap bulabilmesi için imalatçının birlik dışında yerleşik bulunması halinde ithalatçısı ve yetkili temsilcisinin sorumluluğu gündeme geldiği gibi Direktif m. 8/1 (c) (iii)’de “Birlik içinde yerleşik bir ithalatçının veya yetkili temsilcinin bulunmadığı hallerde, ifa hizmet sağlayıcısı” da sorumlu kişiler arasına alınmıştır. Direktif m. 4 (13)’te ifa hizmet sağlayıcısı (fulfilment service provider)¹⁰⁸; “ticari faaliyet sırasında aşağıdaki

¹⁰⁶ 2024/2853 sayılı Hatalı Ürün Sorumluluğuna ilişkin Direktif’in (37) no’lu gerekçesi.

¹⁰⁷ Komisyon Önerisi m. 7/2 “Üye Devletler, hatalı ürünün imalatçısının Birlik dışında yerleşik olduğu durumlarda, hatalı ürünün ithalatçısının ve imalatçının yetkili temsilcisinin bu ürünün neden olduğu zarardan sorumlu tutulabilmesini sağlar”.

¹⁰⁸ Türk hukukunda, Uzaktan İletişim Araçları Yoluyla Piyasaya Arz Edilen Ürünlerin Piyasa Gözetimi ve Denetimi Yönetmeliği m. 4 (I)’da İfa hizmet sağlayıcı “Ticari faaliyetleri sırasında ürünün sahipliğini almaksızın, posta hizmetleri, koli veya parsel sevkiyat hizmetleri, diğer posta hizmetleri veya navlun taşıma hizmetleri hariç olmak üzere depolama, paketlenme ve nakliye hizmetlerinden en az ikisini sunan gerçek veya tüzel kişiyi” ifade eder şekilde tanımlanmıştır. Bu tanımın, Avrupa Parlamentosu ve Konseyi’nin Ürünlerin Piyasa Gözetimi ve Uygunluğuna ilişkin 2019/1020 sayılı Tüzüğü ile aynı doğrultuda olduğu görülmektedir. Doktrinde kavrama “ifa aracılığı hizmeti” karşılığını veren yazarlar da mevcuttur (Bkz. ARAT/AKINCI, s. 390).

hizmetlerden en az ikisini sunan herhangi bir gerçek veya tüzel kişi anlamına gelir: 97/67/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifinin 2. maddesinin (1) bendinde tanımlanan posta hizmetleri, 2018/644 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü'nün (AB) 2. maddesinin (2) bendinde tanımlanan paket teslimat hizmetleri ve diğer posta hizmetleri veya yük taşıma hizmetleri hariç olmak üzere, ürünün mülkiyetine sahip olmaksızın bir ürünün depolanması, paketlenmesi, adreslenmesi ve gönderilmesi" olarak tanımlanmıştır. Yalnızca posta hizmetlerinin veya taşıma hizmetlerinin verilmesinin ifa hizmet sağlayıcısı olarak sorumluluk doğurmayacağı özel olarak belirtilmiştir¹⁰⁹. Bu düzenlemenin ürün güvenliğine ilişkin düzenlemelerle uyumlu olduğu görülmektedir. İfa hizmet sağlayıcısının sorumluluğu; ürünün imalatçısı, yetkili temsilcisi ve ithalatçısının Avrupa Birliği dışında yerleşik olması şartına bağlanmıştır. Bu nedenle sorumluluğunun ikinci kademede bir sorumluluk olduğunu söylemek mümkündür. Ancak sorumluluğu tali nitelikte değildir. İfa hizmet sağlayıcısı asli sorumlular arasında ancak kademeli sayılan sorumlular arasındadır¹¹⁰. Bir başka deyişle ürünün, imalatçısı, yetkili temsilcisi ve ithalatçısının Avrupa Birliği dışında yerleşik olması halinde sorumluluğu doğmaktadır.

6. Dağıtıcı

Yeni Ürün Sorumluluğu Direktifi'nden önce hatalı ürünlerden dolayı sorumluluğu düzenlenmiş olan dağıtıcının bu Direktif'te de sorumlular arasında düzenleme altına alındığı görülmektedir. Direktif m. 4 (14)'de dağıtıcı "*Tedarik zincirinde yer alan ve bir ürünü piyasaya sunan imalatçı ve ithalatçı dışındaki herhangi bir gerçek veya tüzel kişi*" olarak tanımlanmıştır. Direktif m. 8/3'e¹¹¹ göre imalatçının tespit edilemediği veya

¹⁰⁹ WAGNER, Gerhard: "Liability Rules for the Digital Age – Aiming for the Brussels Effect" 2022 3 (13) Journal of European Tort Law, s. 213.

¹¹⁰ 2024/2853 sayılı Hatalı Ürün Sorumluluğuna İlişkin Direktif'in (37) no'lu gerekçesi.

¹¹¹ "Üye devletler, 1. paragrafta atıfta bulunulardan ve birlik içinde yerleşik olanlardan bir müteşebbisin tespit edilemediği durumlarda, hatalı ürünün her bir dağıtıcısının sorumlu olmasını sağlar;

(a) Zarar gören kişi, söz konusu dağıtıcıdan, 1. paragrafta atıfta bulunulan ve Birlik içinde yerleşik olanlar arasından bir müteşebbis veya kendisine söz konusu ürünü tedarik eden kendi dağıtıcısını belirlemesini talep eder ve

(b) Söz konusu dağıtıcı, (a) bendinde atıfta bulunulan talebi aldıktan sonra bir ay içinde (a) bendinde atıfta bulunulan bir müteşebbis veya kendi dağıtıcısını belirleyemez".

imalatçının Birlik dışında yerleşik olduğu hallerde, ürünün ithalatçısı, yetkili temsilcisi veya ifa hizmet sağlayıcısı tespit edilemediği durumlarda ürünün dağıtıcısının sorumluluğu söz konusudur. Dağıtıcı bir aylık bir süre içinde bir sorumlu müteşebbisi veya ürünü kendisine tedarik eden kişinin kimliğini tespit edip bildirerek sorumluluktan kurtulabilir. Dağıtıcının sorumluluğunun tali nitelikte olduğu görülmektedir. Dağıtıcılara bu sorumluluğun yüklenmesindeki asıl amaç, sorumluluğun imalatçılara, ithalatçılara, yetkili temsilcilere ve ifa hizmet sağlayıcılarına etkili bir şekilde yönlendirilmesini sağlamaktır. Bunun için dağıtıcılara bu sorumlu müteşebbislerden birisini tespit etme sorumluluğu yüklenmiştir¹¹².

7. Üründe Esaslı Değişiklik Yapanlar

Döngüsel ekonomi içerisinde çevrenin de korunabilmesi adına ürünler artık yeniden kullanılabilir, dönüştürülebilir şekilde yenilikçi bakış açısıyla tasarlanmaktadır. Bu nedenle esaslı bir şekilde değiştirilen ürünlere ilişkin sorumluluk kurallarının belirlenmesi gerekmiştir. Yeni Ürün Sorumluluğu Direktifi ile hem esaslı değişiklikten ne anlaşılması gerektiği hem de üründe esaslı değişiklik yapılması durumunda kimlerin sorumlu olacağına ilişkin düzenleme yapılmıştır. Direktif m. 4 (18)'de bir ürünün piyasaya sürüldükten veya hizmete sunulduktan sonra, ürün güvenliğine ilişkin Birlik veya ulusal mevzuatta önemli kabul edilen bir değişiklik yapılırsa veya mevzuatta buna ilişkin bir belirleme bulunmaması durumunda, ürünün performansı, amacı veya türünde imalatçının ilk risk değerlendirmesinde öngörülme-yen değişiklik yapılırsa ve tehlikenin niteliği değişir, yeni bir tehlike meydana getirilir veya risk düzeyi artırılırsa üründe esaslı değişiklik yapılmış sayılacağı düzenlenmiştir.. Direktif m. 8/2'ye göre ürünü değiştirenler için *“bir ürünü imalatçının kontrolü dışında önemli ölçüde değiştiren ve daha sonra piyasaya süren veya hizmete sunan herhangi bir gerçek veya tüzel kişi paragrafının amaçları doğrultusunda söz konusu ürünün imalatçısı olarak kabul edilir”* şeklinde düzenleme yapılmıştır.

¹¹² Aynı yönde bkz. 2024/2853 sayılı Hatalı Ürün Sorumluluğuna İlişkin Direktif'in (37) no'lu gerekçesi.

Yeni Ürün Sorumluluğu Direktifi'ne göre, imalatçının kontrolü dışında değişiklik yapılması halinde üründe değişiklik yapan kişi imalatçı olarak sorumlu olmaktadır¹¹³. Ürün asıl imalatçının kontrolü dışında önemli ölçüde değiştirilirse yeni bir ürün kabul edilir ve önemli değişikliği yapan kişi, değiştirilen ürünün imalatçısı olarak sorumlu tutulur. Değişikliğin esaslı olup olmadığı, orijinal ürünün amaçlanan işlevinin değişmesi veya ürünün geçerli güvenlik gerekliliklerine uygunluğunun değişmesine bakılarak tespit edilir. Orijinal üretici dışında önemli bir değişiklik yapan bir müteşebbis, zararın ürünün değişiklikten etkilenmeyen bir parçasıyla ilgili olduğunu kanıtlayabildiği takdirde sorumluluktan muaf tutulmalıdır. Esaslı değişiklikler içermeyen onarımlar veya diğer işlemleri gerçekleştiren müteşebbisler bu Direktif kapsamında sorumluluğa tabi olmamalıdır. Parlamento Yasama Kararı ile Komisyon Önerisi'nde değişiklik yapılmıştır¹¹⁴. Parlamento Yasama Kararı'nda özellikle "*imalatçının kontrolü dışında*" ve "*daha sonra piyasaya süren veya hizmete sunan*" gibi vurgular yapılmıştır. Yapılan bu değişiklikler önemlidir. Esaslı değişikliğe uğrayan ürünün yeniden tedarik zincirinin içerisine girmesi halinde, esaslı değişiklik yapanların sorumluluğundan söz edilebilir. Aksi halde yeniden piyasaya sürülmeksizin veya hizmete sunulmaksızın üründe yapılan değişiklikler için ürün sorumluluğundan söz edilmemektedir.

8. Elektronik Ticaret Aracı Hizmet Sağlayıcısı

Yeni Ürün Sorumluluğu Direktifi'nin sorumlular arasına eklediği bir diğer grup olarak elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcılar yer almaktadır. 2024/2853 sayılı Hatalı Ürün Sorumluluğuna ilişkin Direktif m. 8/4'te¹¹⁵ Dijital Hizmetler Yasası'nın¹¹⁶ belirttiği koşulları taşıması şartıyla, tüketicilerin tacirlerle mesafeli sözleşmeler akdetmesine imkân tanıyan ve imalatçı, ithalatçı veya distribütör olmayan herhangi bir e-ticaret aracı

¹¹³ Ayrıntılı bilgi için bkz. ARAT/AKINCI, s. 392 vd.

¹¹⁴ Komisyon Önerisi m. 7/4'te, "*Piyasaya arz edilmiş veya hizmete sunulmuş bir ürün üzerinde değişiklik yapan tüm gerçek veya tüzel kişilerin, değişiklik ürün güvenliğine ilişkin Birlik mevzuatı veya ulusal mevzuat bakımından esaslı ise ve asıl imalatçının kontrolü dışında gerçekleştirilmişse*" hatalı ürünün yol açtığı zarardan bu kişi sorumludur.

¹¹⁵ Komisyon Önerisi m. 7/6.

¹¹⁶ 2000/31/EC sayılı Direktifi (Dijital Hizmetler Yasası) tadil eden ve Dijital Hizmetler için Tek Pazara ilişkin 19 Ekim 2022 tarihli ve 2022/2065 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü (AB) (OJ L 277, 27.10.2022, s. 1).

hizmet sağlayıcısı sorumlu tutulmuştur¹¹⁷. Aracı hizmet sağlayıcıları, hizmet alıcı ve tüketiciler arasında ürün satışında yalnızca aracılık yaptıkları durumlarda, (AB) 2022/2065 sayılı Tüzük kapsamında şartlı sorumluluk muafiyeti avantajına sahiptir. Ancak, bu Tüzük, tüketicilerin tacirlerle mesafeli sözleşmeler yapmasına imkân tanırken, e-ticaret aracı hizmet sağlayıcıların, ortalama bir tüketicinin ürünleri platformun kendisi veya yetkilileri tarafından sağlandığına inanmasına yol açacak şekilde sunmaları durumunda, tüketici koruma yasaları çerçevesinde sorumluluktan muaf tutulamayacaklarını öngörmektedir. E-ticaret satışlar sonucunda birçok e-ticaret aracı hizmet sağlayıcısı oluşmuştur, eğer ki aracı hizmet sağlayıcı; imalatçı, ithalatçı veya dağıtıcı gibi rol oynuyorsa bu kişilerle aynı şartlarda sorumludur. Ancak sadece aracı rol üstleniyorsa yalnızca Dijital Hizmetler Yasası'na göre sorumluluğu söz konusudur¹¹⁸. Aracı hizmet sağlayıcı, ortalama bir tüketicinin, bu bilginin veya işlemin konusu olan ürün veya hizmetin, aracının kendisi ya da kontrolü altında hareket eden bir hizmet alıcısı tarafından sağlandığına inanmasına yol açacak şekilde sunulması halinde de sorumluluğu söz konusu olur. Ancak e-ticaret aracı hizmet sağlayıcısının sorumluluğu dağıtıcının sorumluluğu gibi talidir. Dolayısıyla, bu Direktif'in dağıtıcılara yönelik hükümleri, e-ticaret aracı hizmet sağlayıcılarına da benzer şekilde uygulanmalıdır¹¹⁹. Direktif ile e-ticaret aracı hizmet sağlayıcılarına tali bir sorumluluk yüklenirken ifa hizmet sağlayıcılarına asli bir sorumluluk yüklenmektedir. Kanaatimizce ifa hizmet sağlayıcılarının sorumluluğunun e-ticaret aracı hizmet sağlayıcılarından daha katı tutulması yerinde olmamıştır¹²⁰.

9. Diğer Haller

Direktif m. 8/5 ile zarar görenin bir muhatap bulamaması veya bulunduğu muhatabın iflas etmesi veya başka bir şekilde zararı tazmin edememesi nedeniyle tazminat elde edememesi halinde, üye devletlerin hatalı

¹¹⁷ ARAT/AKINCI, s. 391 vd.

¹¹⁸ Regulation Market for Digital Services (Digital Services Act) <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj> (Erişim Tarihi: 15.05.2024).

¹¹⁹ 2024/2853 sayılı Hatalı Ürün Sorumluluğuna ilişkin Direktif'in (38) no'lu gerekçesi.

¹²⁰ Doktrinde de bu ayrımın haksız sonuçlar doğurabileceği dile getirilmektedir (VELDT, Gitta, "The New Product Liability Proposal- Fit for the Digital Age or in Need of Shaping Up?", EuCML 2023, s. 28 vd.).

ürünlerin neden olduğu zararları uygun şekilde tazmin etmek için mevcut ulusal sektörel tazminat programlarını kullanabileceği veya ulusal hukuk kapsamında başka kamu gelirleriyle finanse edilmeyen yeni programlar oluşturabileceği düzenlenmiştir.

III. AVRUPA BİRLİĞİ MEVZUATINA UYUM AMACI

Avrupa Birliği mevzuatının sözleşme sorumluluğu, ürün güvenliği ve sözleşme dışı sorumluluk olmak üzere üç ayaklı yasal düzenlemeler üzerine inşa edilmiş olduğu görülmektedir. Sözleşme sorumluluğu için örneğin; mal satış sözleşmelerine ilişkin 2019/771 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Direktifi¹²¹, dijital hizmet ve içeriklerin tedarikine yönelik sözleşmelere ilişkin 2019/770 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi¹²² düzenlemeleri mevcuttur. Bu direktiflere göre malların sözleşmeye uygun olmaması veya bir kusurunun bulunması durumunda tüketicilerin sözleşmeden doğan tazmin hakkı mevcuttur. Ürün güvenliği için örneğin; 2023/1230 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi'nin Makine Tüzüğü¹²³ ve Genel Ürün Güvenliğine İlişkin 2023/988 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Tüzüğü¹²⁴ mevcuttur. Bu düzenlemeler ile ürün güvenliğinin sağlanması adına gerekli düzenlemeler yapılmış ancak sorumluluğa ilişkin hükümler yer almamıştır. Ürün sorumluluğu için örneğin; 85/374/EEC sayılı hatalı ürünlerden sorumluluğa ilişkin Direktif ve bu Direktifi yürürlükten kaldıracak olan 2024/2853 sayılı Hatalı Ürün Sorumluluğuna İlişkin Direktif düzenlenmiştir. Bu direktifler ile hatalı üründen dolayı zarar gören kişiye karşı iktisadi işletmecinin sözleşme dışı sorumluluğu düzenlenmektedir. Her ne kadar sözleşme dışı sorumluluğu düzenleyen Yeni Ürün Sorumluluğu Direktifi'nin gerekçesinde, ürün güvenliği mevzuatı ile kavram birliği sağlanmasının amaçlandığı vurgulansa da, ilgili düzenlemelerin ayrı mevzuatlar ile yapıldığı gözden kaçırılmamalıdır.

¹²¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32019L0771> (Erişim Tarihi:12.10.2024).

¹²² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32019L0770> (Erişim Tarihi: 12.10.2024).

¹²³ <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/1230/oj> (Erişim Tarihi: 12.10.2024).

¹²⁴ <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/988> (Erişim Tarihi: 12.10.2024).

Türk hukukunda AB mevzuatına uyum amacıyla birçok çalışma yapılmıştır. Dış İşleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı'nın, Ocak 2021-Aralık 2023 tarihlerine ilişkin hazırlanmış olduğu Avrupa Birliği'ne Katılım İçin Ulusal Eylem Planı¹²⁵ mevcuttur. Bu plan kapsamında "Tüketicinin ve Sağlığın Korunması" başlığı altında ürün güvenliği, piyasa gözetimi vb. konularda AB mevzuatıyla daha fazla uyum sağlanması adına düzenlemeler yapılması gerektiği belirtilmiştir. Buna göre genel ürün güvenliği mevzuatının gözden geçirilmesi, tüketicinin korunmasına ilişkin mevzuatın AB'yle daha fazla uyumlu olacak şekilde değiştirilmesi, mevzuat değişikliklerini doğru uygulayabilmek adına Türkiye'nin gerekli alt yapıyı üyelik tarihi itibarıyla sağlayacağını göstermesi hususları vurgulanmıştır. Görüldüğü üzere Türk hukukunda, tüketicinin korunması ve ürün güvenliği mevzuatında AB mevzuatına uyumlu düzenleme ve değişiklikleri yapma, gündem maddesi olarak her daim varlığını korumaktadır.

Avrupa Birliği 2000 yılında, Avrupa Birliği Ürün Kurallarının Uygulanmasına İlişkin Mavi Rehber yayımlamıştır. Bu rehber üzerinde 2014, 2016, 2022¹²⁶ yıllarında revizyona gidilmiştir. Ticaret Bakanlığı, 2016 yılında yayımlanan rehberi 2019 yılında, 2022 yılında yayımlanan rehberi 2024 yılında Türkçeye çevirmiştir¹²⁷. Rehberde ürün tedarik zincirindeki aktörler olarak imalatçı, yetkili temsilci, ithalatçı, dağıtıcı, ifa hizmet sağlayıcısı ve diğer araçlar sayılmış ve bu kişilerin yükümlülüklerinden söz edilmiştir¹²⁸.

Rehberde 2016 yılında, 85/374/EEC sayılı Direktif'te yer alan 'üretici', kavramının değil yeni yasal çerçeve¹²⁹ kapsamında 'imalatçı'

¹²⁵ https://www.ab.gov.tr/siteimages/birimler/kpb/uep/21_23_UEP_TR.pdf (Erişim Tarihi: 11.07.2024).

¹²⁶ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022XC0629\(04\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022XC0629(04)) (Erişim Tarihi: 11.07.2024).

¹²⁷ 2016 tarihli Avrupa Birliği Ürün Kurallarının Uygulanmasına İlişkin Mavi Rehber'in çevirisi için bkz. [https://ticaret.gov.tr/data/5dc55af713b87654fc017421/mavi%20rehber%20\(WEB%20FLIGRANLI\).pdf](https://ticaret.gov.tr/data/5dc55af713b87654fc017421/mavi%20rehber%20(WEB%20FLIGRANLI).pdf) (Erişim Tarihi: 11.07.2023); 2022 tarihli Avrupa Birliği Ürün Kurallarının Uygulanmasına İlişkin Mavi Rehber'in çevirisi için bkz. <https://ticaret.gov.tr/data/5dc55af713b87654fc017421/MAVI%20REHBER%202022,,.pdf> (Erişim Tarihi: 12.10.2024)

¹²⁸ Mavi Rehber (2022), 54-71.

¹²⁹ Genel ürün güvenliği ve piyasa gözetim ve denetimi konusunda birçok AB düzenlemesi yapılmıştır. Bu düzenlemelerin büyük bir kısmında imalatçı kavramı kullanılmış ve aynı

kavramının kullanıldığı ve üretici kavramının kullanımı sonucunda imalatçı kavramından daha başka ve fazla sayıdaki kişiyi kapsayan bir düzenleme yapıldığı ifade edilmişken¹³⁰ 2022 yılında rehberde bu açıklamalar yapılmamıştır. Kanaatimizce bunun nedeni 2024/2853 sayılı Hatalı Ürün Sorumluluğuna ilişkin Direktif'te de imalatçı kavramının kullanılması ve kavramlar arası birliğin sağlanmış olması olabilir. AB uyum mevzuatının nihai ürünlere uygulandığı, İmalatçı kavramı ile nihai ürün imalatçısının muhatap alındığı ve üründe önemli bir değişikliğe sebep olan kişinin, ilgili yükümlülükler ile imalatçı yerine geçeceği belirtilmiştir¹³¹. Ürünün üretiminde kısmi ürün veya hammadde kullanılmış olması fark etmez. İmalatçı, ürün üzerinde genel kontrolü elinde tutmalı ve ilgili AB uyum mevzuatına göre sorumluluklarını yerine getirmelidir. İmalatçının faaliyetlerini, bir başkasına devrederek sorumluluktan kurtulması mümkün değildir. İmalatçı, ürünün ilgili mevzuata uygunluğunu sağlama konusunda tek ve nihai sorumluluğu taşır¹³². Birlik uyum mevzuatı, imalatçının Avrupa Birliği içinde yerleşik olmasını zorunlu kılmaz. Bu nedenle, bir ürünün Birlik piyasasında sunulması durumunda, imalatçının sorumlulukları Avrupa Birliği dışındaki ülkelerde veya bir Üye Devlet'te bulunmasına bakılmaksızın aynıdır¹³³. Görüldüğü üzere Mavi Rehber ile ürün güvenliği, ürünlerin uygunluğu, piyasa denetimi ve serbest dolaşımına yönelik AB düzenlemelerinin ayrıntılı açıklamaları yapılmıştır. Rehberin temel olarak ürün güvenliği ve piyasa denetimine ilişkin olduğu açıktır. Bu rehberde genel ürün güvenliği ile ürün sorumluluğu birbirinden ayırılarak bu konuya ilişkin kısa bir bilgilendirme yapılmıştır¹³⁴.

Ürün sorumluluğuna ilişkin, AB Konseyi 85/374/EEC Direktifi'nin çıkarılmasından itibaren üye devletlere, kendi iç hukuk mevzuatını

---

tanımlamaya yer verilmiştir. 13 Şubat 2013 tarihinde Komisyon, 765/2008/EC Sayılı Tüzük, genel ürün güvenliği ve tüm piyasa gözetimi ve denetimi hükümlerini bir araya getiren yeni ve bağımsız bir Piyasa Gözetimi ve Denetimi Tüzük önerisini kabul etmiştir. COM(2013)75, <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0075:FIN:EN:PDF> (Erişim Tarihi:11.07.2024).

¹³⁰ Mavi Rehber (2016), 24.

¹³¹ Mavi Rehber, (2016) 29 vd; Blue Guide (2022), s. 15.

¹³² Blue Guide (2022), s. 34 vd.

¹³³ Blue Guide (2022), s. 34.

¹³⁴ Blue Guide (2022), s. 12-13.

Direktif'e uyumlu hale getirmesi için üç yıllık süre tanınmıştır. Bu şekilde üye devletlerin yasal düzenlemelerinde farklılaşmaması, AB devletleri arasında ürünlerin serbestçe dolaşımının sağlanması, tüketicilerin koruma tedbirlerinde yeknesaklaşma meydana gelmesi gibi sonuçlar amaçlanmıştır¹³⁵. AB Komisyonu'nun Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne katılımına yönelik ilerleme raporunda belirlediği bazı hususlarda, 4077 sayılı TKHK'da değişikliğe gidilmiştir. 4077 sayılı Kanun'a, 4822 sayılı Kanun ile eklenen m. 4/2'nin gerekçesinde tüketiciye tanınan bu tazminat hakkının 85/374/EEC sayılı AB Direktifi esas alınarak düzenlendiği belirtilmektedir. Ancak bu hükümler ile Direktif'e uyum tam olarak sağlanamamıştır¹³⁶.

Türk hukukunda AB mevzuatına uyum sağlanması hedefi ile birçok AB Direktifi ve Tüzüğü iç hukuka aktarılmıştır. Hem 4077 sayılı TKHK hem de 6502 sayılı TKHK'nın gerekçesinde birçok AB düzenlemesi sayılmış ve bunların iç hukuka aktarılması amacıyla düzenlemeler yapıldığı belirtilmiştir. Ürün güvenliği ve piyasa denetim ve gözetimi alanında AB uyum sürecinin daha başarılı olduğu söylenebilirken ürün sorumluluğu alanında aynı başarıdan söz edilememektedir. ÜGTDK taslağı üzerine Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Raporu'nda ayrıntılı olarak AB mevzuatında ürün güvenliği ve piyasa denetim ve gözetimi alanında yenilikler yapıldığı ve bunlara uyum amacıyla bu Yasa Teklifi'nin önemli olduğu vurgulanmıştır. Bunların yanı sıra ÜGTDK ile imalatçının kusursuz sorumluluğu açıkça öngörülmüş ve m. 6'nın gerekçesinde *"Madde ile, ürünün bir kişiye veya bir mala zarar vermesi halinde, bu ürünün imalatçısının veya ithalatçısının zarardan dolayı tazminat yükümlülüğü düzenlenmektedir. Söz konusu düzenleme, AB'nin üye devletlerin ürün sorumluluğuna ilişkin 25 Temmuz 1985 tarihli ve 85/374/AET sayılı Konsey Direktifi doğrultusunda hazırlanmaktadır"* ifadelerine yer verilmiştir.

Kanun hükümleri incelendiğinde, düzenlemelerin AB mevzuatına uyum kapsamında yapıldığı hatta bu niyetle Türk hukukunda ÜGTDK

¹³⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. İNAL, H. Tamer, 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Hazırlanmış Tüketici Hukuku: Doktrin ve Yargıtay İçtihatlar, 3. Baskı, Ankara 2014, s. 406 vd.

¹³⁶ İNAL, s. 385.

öncesinde de değişikliklere gidildiği ancak 85/374/EEC ile tam bir uyum sağlanmadığı görülmektedir. İsminden de anlaşıldığı üzere Ürün Güvenliğini esas alan Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu ve buna dayanarak çıkarılmış olan temeli Avrupa Birliği hukukunda 03.12.2001 tarihli, 2001/95 sayılı Genel Ürün Güvenliği Direktifi'ne dayanan Ürün Güvenliği Yönetmeliği de ürün sorumluluğu konusunda yeterli düzenlemeleri içermemektedir. Bunun sebebinin birçok direktifin tek bir kanun ile iç hukuka aktarılmaya çalışılması olduğu söylenebilir. Ürün güvenliği, piyasa gözetim ve denetimine ilişkin AB mevzuatında çok fazla direktif bulunmaktadır. Bunun yanı sıra ürünün satım ve garantisi, imalatçının kusursuz sorumluluğu gibi konularda da ayrı ayrı direktifler bulunmaktadır. Özellikle 2001/95 sayılı Genel Ürün Güvenliği Direktifi'ni yürürlükten kaldıran 2023/988/EU Tüzüğü ile 85/374/EEC Direktifi'ni yürürlükten kaldıracak olan 2024/2853 sayılı Yeni Ürün Sorumluluğu Direktifi'nin, düzenleniş amaçlarının farklı olduğu dikkate alınmalıdır. Bu farklılığın sonucu olarak da kavramlarda ve kişilerin yükümlülüklerinde ayrışma ortaya çıkmaktadır¹³⁷. Direktiflerin iç hukuka aktarılmasında düzenleniş amacı göz ardı edilerek tek bir kanunda düzenleme yapılması ile Türk hukukunda bir kavram karmaşası meydana gelmektedir. Avrupa Birliği düzenlemelerinde olduğu gibi tanımların çok daha açık yapılması ve muğlak ifadelerden kaçınılması gerekir¹³⁸.

Türk hukukunda ÜGTDK ile imalatçının kusursuz sorumluluğuna ilişkin 85/374/EEC sayılı Konsey Direktifi'yle tam bir uyum sağlanamadığı açıktır. Avrupa Birliği'nin 2024/2853 sayılı Hatalı Ürün Sorumluluğuna ilişkin Direktif, Avrupa Parlamentosu tarafından da kabul edilmiş ve Avrupa Birliği Konseyi'nin onayı ile yürürlüğe girmiştir. Bu Direktif'in ürün güvenliği mevzuatıyla uyumlu kavramlar kullanması çabası da

¹³⁷ **KARASHİN**, Yasin Alperen, "Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu'nda Yer Alan Ürün Sorumluluğu Kuralları ile Ürün Güvenliği Kurallarının İlişkisi", Ankara Üniversitesi Hukuk Fak. Dergisi, 72 (3) 2023, s. 1389-1425.

¹³⁸ Avrupa Birliği düzenlemelerinde tanımların gerekenden daha açık bir şekilde belirtilmesi gerektiği yönünde bkz. **WAGNER**, Gerhard, "Produkthaftung für das digitale Zeitalter – ein Paukenschlag aus Brüssel", Juristen Zeitung, 1/2 2023, s. 10.

dikkate alındığında¹³⁹, ÜGTDK'nın sorumlular çevresine ilişkin kavramlarının yeni Direktif ile daha uyumlu olduğu görülmektedir. 85/374/EEC sayılı Konsey Direktifi'nin yürürlükten kalkacağı dikkate alındığında, Türk Hukukunda Yeni Ürün Sorumluluğu Direktifi'ne uygun ve sorumlular çevresine ilişkin de daha ayrıntılı düzenlemeler yapılması, Avrupa Birliği uyum amacı kapsamında büyük önem arz etmektedir. Bu düzenlemeler yapılırken Avrupa Birliği'nde olduğu gibi sözleşme sorumluluğu, ürün güvenliği ve sözleşme dışı sorumluluk konularını birbirinden ayırt ederek düzenleme yapmak hem kavram karmaşasını önleyecek hem de konuların yerli yerine oturmasını sağlayacaktır.

SONUÇ

İmalatçı-üretici kavramlarının kullanımına ilişkin 2024/2853 sayılı Hatalı Ürün Sorumluluğuna ilişkin Direktif ile birlikte düzenlemelerin değerlendirilmelerinde daha farklı bir noktaya geleceği söylenebilir. 85/374/EEC sayılı Direktif'te üretici kavramı kullanılmış iken ÜGTDK'da imalatçı kavramı kullanılmıştır. Yeni Ürün Sorumluluğu Direktifi'nin üst kavram gibi imalatçıyı kullanması ve içerisinde hem ürünü imal eden hem üreten kişileri sayması, Avrupa Birliği mevzuatında artık imalatçı kavramının ürün güvenliğiyle uyumlu olmak için yeknesak ve üst kavram gibi kullanıldığını göstermektedir.

Gerçek imalatçının yanı sıra görünüşte imalatçı için ÜGTDK'da ürünün tasarımını veya imalatını yaptırarak kendi isim veya ticari markası ile piyasaya arz etme koşulu aranmıştır. Ancak kanaatimizce Yeni Ürün Sorumluluğu Direktifi'nde de olduğu gibi ürünün tasarımını veya imalatını yaptıranların ve kendi isim veya ticari markası ile ürünü piyasaya arz edenlerin ayrı ayrı imalatçı olarak sorumluluğu öngörülmelidir. ÜGTDK'da buna yönelik düzenleme yapılmalıdır. Kanaatimizce kendisini imalatçı gibi gösterme şartının aranması yerindedir. Somut olaya göre durum değerlendirilmeli eğer ki kişinin ismi veya markası bulunmasına rağmen imalatçı görüntüsü oluşmuyorsa bu durumda sorumlu

¹³⁹ "Birlik düzeyinde ve ulusal düzeyde ürün güvenliği ve piyasa gözetimi mevzuatı ile uyum ve tutarlılığın sağlanması amacıyla 85/374/EEC sayılı Direktifin revize edilmesi gerekecektir" 2024/2853 sayılı Hatalı Ürün Sorumluluğuna ilişkin Direktif'in (4) no'lu gerekçesi.

tutulmaması, imalatçı görüntüsü oluşturması halinde kişinin sorumlu tutulması daha hakkaniyete uygun sonuçlar verebilir.

ÜGTDK'da özel olarak kısmi ürün imalatçıları ve hammadde üreticilerinden söz edilmemektedir. 85/374/EEC sayılı Direktifte açıkça kısmi ürün imalatçıları ve hammadde üreticileri sayılmışken, 2024/2853 sayılı Hatalı Ürün Sorumluluğuna ilişkin Direktif'te, iktisadi işletmeciler arasında bileşen/kısmi ürün imalatçıları açık bir şekilde sayılmıştır. Ayrıca Parlamento Yasama Kararı'nda ürün içerisine hammadde eklenmiş ve kısmi ürün imalatçılarının sorumluluktan kurtuluşuna ilişkin düzenlemeye yer verilmiştir. Bu bağlamda, ÜGTDK'da benzer bir düzenleme olmadığı sürece, kısmi ürün imalatçıları ve hammadde üreticilerinin sorumluluğu hakkında yorum yapmanın zor olduğu kanaatindeyiz. Kanun'da imal edilen ürün ve imalatçı kavramlarının kullanılması, sorumluluktan kurtuluş sebepleri arasında kısmi ürün imalatçılarının kurtuluş sebebine yer verilmemesi ve m. 2 gerekçesi ile birlikte Kanun'un bütündeki düzenlemeler incelendiğinde nihai ürün imalatçısı yanında hammadde ve kısmi ürün imalatçılarının sorumluluğuna ÜGTDK kapsamında gidilemeyecektir.

Yetkili temsilcinin sorumlular çevresine dahil olup olmadığı tartışmalıdır. ÜGTDK m. 6 düzenlemesi ürün sorumluluğuna ilişkindir ve sorumlular çevresinde daha açık ve net belirleme yapılması gerekir. Ürün sorumluluğuna ilişkin 2024/2853 sayılı Direktif'te, yetkili temsilci açıkça sorumlu kişiler arasında sayılmıştır. Direktif m. 8'e göre Birlik içinde yerleşik bir imalatçı yoksa ithalatçısı ve yetkili temsilcisi sorumludur. Kanaatimizce GÜGY m. 4'teki kademeli üretici tanımı ile ÜGTDK 11. madde düzenlemeleri birlikte değerlendirilerek benzer sonuçlar elde etmek mümkündür. Ancak yine de bu şekilde Yönetmelik üzerinden zorlama yorum yapılmasındansa ÜGTDK'da değişikliğe gidilerek 2024/2853 sayılı Direktif'te olduğu gibi yetkili temsilcinin sorumlu olduğunun açıkça düzenlenmesi daha yerinde olacaktır.

İktisadi işletmeciler arasında ithalatçı da sayılmış ve ÜGTDK m. 6'da imalatçı veya ithalatçının müteselsil sorumlu olduğu ifade edilmiştir. İthalatçı asli sorumlular arasındadır. Türkiye'de yerleşik bir imalatçı yoksa ithalatçının sorumluluğundan söz edilmektedir. ÜGTDK m. 6'nın "veya" ifadesinin de kanaatimizce böyle anlaşılması gerekir. Ancak

birlikte sorumluluğun öngörülmesi, zarar görenin lehine olacak ve karşısında daha fazla kişi bulunmasını sağlayacaktır. Bu nedenle bu hususta yeni Ürün Sorumluluğu Direktifi dikkate alınarak değişiklik yapılmalıdır.

2024/2853 sayılı Hatalı Ürün Sorumluluğuna ilişkin Direktif ile 85/374 sayılı Direktif'ten farklı olarak sorumlular çevresinin genişletildiği, kademeli olarak sorumluluk düzenlemesi yapıldığı görülmektedir. İmalatçının kontrolü dışında üründe esaslı değişiklik yapan ve bunu piyasaya süren veya hizmete sunan bir kişi varsa bu kişi ürünün imalatçısı kabul edilir ve asli sorumludur. Bunun yanı sıra ifa hizmet sağlayıcısının da asli olarak hatalı üründen sorumlu tutulduğu görülmektedir. Ancak ifa hizmet sağlayıcısının sorumluluğu kademeli bir şekilde düzenlenmiş ve imalatçı, ithalatçı veya yetkili temsilcinin Birlik içinde yerleşik olmaması şartına bağlanmıştır. Ayrıca elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcısının da, ortalama bir tüketicinin ürünleri platformun kendisi veya yetkilileri tarafından sağlandığına inanmasına yol açacak şekilde sunmaları ve benzeri durumlarda tali sorumluluğu düzenlenmiştir. İfa hizmet sağlayıcılarının asli sorumluluğunun düzenlenmesine karşın elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcılarının tali sorumluluğunun düzenlenmesi haksız sonuçlara yol açabilir. ÜGTDK'da hiç yer verilmemiş olan ifa hizmet sağlayıcısı ve elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcısının da sorumluluğunun düzenlenmesi önemli bir yenilik olacak ve son dönemlerde üzerine çokça konuşulan ve bazı durumlarda zarar görenin muhatapsız kalmasına neden olan meselelerin çözülmesini sağlayacaktır. Kanaatimizce bu düzenleme yapılırken 2024/2853 sayılı Direktif düzenlemesi dikkate alınmalıdır.

Son söz olarak şunu belirtmek gerekir ki Türk hukukunda Avrupa Birliği'nde olduğu gibi ürün güvenliği, sözleşme sorumluluğu ve sözleşme dışı sorumluluk ayrımı üzerine yasal düzenlemeler inşa etmek, düzenlemelerin daha kalıcı ve anlaşılır olmasını sağlayacaktır. Hızla gelişen teknoloji karşısında hatalı ürünlerden doğan sorumluluk konusunda Yeni Ürün Sorumluluğu Direktifi oldukça ehemmiyetlidir. Türk hukukunda belirttiğimiz hususlar da bu Direktif göz önünde bulundurularak düzenlemeler yapılmalıdır. Bu husus Avrupa Birliği mevzuatına uyum

amacımız çerçevesinde büyük önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

- AKÇURA KARAMAN**, Tuba: Üreticinin Ayıplı Ürününün Sebep Olduğu Zararlar Nedeniyle Üçüncü Kişilere Karşı Sorumluluğu, İstanbul 2008.
- ARAT**, Ayşe/**AKINCI**, Elif: “2022/0302 sayılı Avrupa Birliği Yeni Ürün Sorumluluk Direktif Teklifinin Getirdikleri Üzerine Bir Değerlendirme”, İstanbul Hukuk Mecmuası, 82 (2), s. 363-407.
- ATAMER**, Yeşim M.: “Avrupa Topluluğu Hukukunda İmalatçının Sorumluluğu”, Tüketicinin Korunması Semineri, editör Ceylan Ebru, Ankara 2007.
- ATAMER**, Yeşim M./**KURTULAN GÜNER**, Gökçe: “Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu ile İmalatçının Sorumluluğu Konusu Türk Hukuku Açısından Çözülmüş müdür?” Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, sy 70 (2) (2021), s. 543-88.
- AYDOĞDU**, Murat/**KAHVECİ** Nalan: Tüketici Hukuku Dersleri, Ankara 2021.
- AYDOS**, Oğuz Sadık: Ürün Sorumluluğu, Ankara 2009.
- ÇABRİ**, Sezer: Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, 2. Baskı, Ankara 2021.
- ÇELT**, Damla Özden: “Ürün Sorumluluğunda Yaşanan Güncel Gelişme: 7223 Sayılı Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu”, Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 7, sy 1 (2021), s. 73-114.
- DÖNMEZ**, Zeynep: “Avrupa Birliği’nde Tüketici Hukuku Alanında Kanunlaştırma Hareketleri ve Tüketicinin Korunması Modelleri”, Cevdet Yavuz’a Armağan, 22 (2016), s. 953-68.
- FELLMANN**, Walter/ **BÜREN-VON MOOS** Gabrielle von: Grundriss der Produkthaftpflicht, Bern 1993.
- FÖRSTER**, Christian: “ProdHaftG”, BeckOK BGB, editör Wolfgang Hau/Roman Poseck, 61. Auflage, München 2022.
- HAVUTÇU**, Ayşe: Türk Hukukunda Örtülü Bir Boşluk: Üreticinin Sorumluluğu, Ankara 2005 (Üreticinin Sorumluluğu).
- — —: Üreticinin Sorumluluğunda Sorumluluğun Süjesi, İstanbul 2022

(Sorumluluğun Süjesi).

HESS, Hans-Joachim: Produktheftpflichtgesetz (PrHG) Bundesgesetz über die Produktheftpflicht vom 18. Juni 1993, 3. überarbeitete und ergänzte Auflage, Bern 2016.

İNAL, H. Tamer: 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Hazırlanmış Tüketici Hukuku: Doktrin ve Yargıtay İçtihatlar, 3. Baskı, Ankara 2014.

İNCEOĞLU, M. Murat: "Ürün Sorumluluğunda Sorumlular", Ürün Sorumluluğu, Sorumluluk Hukuku Konferansları-I, editör Atamer, Yeşim M./Baysal, Başak, İstanbul 2022.

KANIŞLI, Erhan: "Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu (ÜGTDK) Uyarınca Üreticinin Sorumluluğu", İstanbul Hukuk Mecmuası 78, sy 3 (2020), s. 1413-68.

KARA, İlhan: İmalatçının Ürün Sorumluluğu, Ankara 2021.

KARAŞAHİN, Yasin Alperen: "Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu'nda Yer Alan Ürün Sorumluluğu Kuralları ile Ürün Güvenliği Kurallarının İlişkisi", Ankara Üniversitesi Hukuk Fak. Dergisi, 72 (3) 2023, s. 1389-1425.

KATZENMEIER, Christian: "Gesetz über die Haftung für fehlerhafte Produkte (Produkthaftungsgesetz – ProdHaftG)", Schuldrecht: §§ 662-853, ProdHaftG, editör Dauner-Lieb Barbara /Langen Werner, 3. Auflage, Baden-Baden 2016.

KESER, Yıldırım: Ürün Sorumluluğu, Ankara 2021.

KIRCA, Çiğdem: Ürün Sorumluluğu, Ankara 2007.

KURT, Leyla Müjde: "Avrupa Birliği Ürün Sorumluluğu Direktifi ve Yeni Direktif Önerisi Işığında Türk Hukukunda Ürün Sorumluluğunda Sorumlu Kişilerin Belirlenmesi", Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi 22, sy 2 (2023), s. 359-92.

OECHSLER, Jürgen: "Gesetz über die Haftung für fehlerhafte Produkte (Produkthaftungsgesetz-ProdHaftG". İçinde Staudinger BGB- §§ 826-829; ProdHaftG, editör Julius von Staudinger ve Johannes Hager, Berlin 2021.

OĞUZER, Pelin: Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda Üreticinin

Sorumluluktan Kurtuluş Sebepleri, İstanbul 2020.

OKUR, Sinan: Otonom Araçlarda Sözleşme Dışı Hukuki Sorumluluk, Ankara 2021.

ORAL, Tuğçe: “Kahramanmaraş Depremlerinin Yarattığı Zararların Gideriminde Alternatif Bir Öneri: Taşınmazların Verdiği Zararların Ürün Sorumluluğu Kapsamında Tazmini”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 72, sy 1 (2023), s. 121-42.

PIOVANO, Christian/**HESS**, Christian: “More obligations, more rights: How the new EU Product Liability Directive changes the rules for economic operators and consumers (Part 1)”, IWRZ, 5/2024, 206-212.

POLAT, Cemre: Sözleşme Dışı Sorumluluk Hukukunda Otonom Sistemler, Ankara 2022 (Otonom Sistemler).

— — —: “Türk ve Avrupa Birliği Hukukunda Ürün Sorumluluğu”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 70, sy 4 (2022), s. 973-1041 (Ürün Sorumluluğu).

SİRMEN, A. Lâle: “Prof. Dr. Lâle Sirmen Röportajı”, Tüze Hukuk Dergisi, sy 9 (2022), s. 9-13.

— — —: “Ürün Sorumluluğu”. İçinde Sorumluluk Hukuku Sempozyumu Bildirileri Kitabı (Tam Metinler)23-24 Haziran 2022., editör Tufan Öğüz ve Kerem Öz, İstanbul 2022, s. 63-92.

TASCHNER, Claudius/**FRIETSCH**, Edwin: Produkthaftungsgesetz und EG-Produkt-haftungsrichtlinie Kommentar, 2. Auflage, München 1990.

ÜNAL, Akın/**KALKAN** Arif: “Türk Hukukunda Ürün Sorumluluğu Üzerine Olan ve Olması Gereken Hukuka Dair Genel Düşünceler”, TAAD, sy 39 (2019), s. 45-77.

VELDT, Gitta: “The New Product Liability Proposal- Fit for the Digital Age or in Need of Shaping Up?”, EuCML 2023, s. 24-30.

WAGNER, Gerhard: “Gesetz über die Haftung für fehlerhafte Produkte (Produkthaftungsgesetz – ProdHaftG)”, Münchener Kommentar zum BGB, 8. Auflage, München 2020.

WAGNER, Gerhard: “Liability Rules for the Digital Age – Aiming for the

Brussels Effect” 2022 3 (13) Journal of European Tort Law, 191–243.

WAGNER, Gerhard, “Produkthaftung für das digitale Zeitalter – ein Pakenschlag aus Brüssel”, Juristen Zeitung, 1/2 2023, 1-52.

YAZICI, Ayşe Nur Merve: Otonom Araçların Sebep Olduğu Zararlardan Üreticinin Kusursuz Sorumluluğu, Ankara 2023.

ZEVKLİLER, Aydın/**AYDOĞDU**, Murat: Tüketicinin Korunması Hukuku, 3. Baskı, Ankara 2004.